

നമ്മുടെ ചക്രവർത്തി.

(പരിഷ്കരിച്ചത്.)

എൻ. മാധവൻനായർ ബി. എ.

(REVISED EDITION.)

പ്രകാശകൻ,

മണക്കാട്ട് പി. നാരായണപിള്ള.

തിരുവനന്തപുരം.

COPY RIGHT

പ്രകാശകനുവേണ്ടി,

കൊല്ലം “വിദ്യാഭവധർമ്മി” പ്രസ്സിൽ അച്ചടിച്ചത്.

1091.

[വില ചക്രം, രൂപ]

ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്റെ മൃതശ്മശാനത്തിൽ പുസ്തകം വ്യാജനിർമ്മിതമാകുന്നു.

Second Edition 8000 - Copies.

നമ്മുടെ ചക്രവർത്തി.

(പരിഷ്കരിച്ചത്.)

എൻ. മാധവൻനായർ. ബി. എ.

(REVISED EDITION.)

പ്രകാശകൻ,

മണക്കാട്ട് പി. നാരായണപിള്ള.

തിരുവനന്തപുരം.

COPY RIGHT

പ്രകാശകനവേണ്ടി,

കുറേയും “വിദ്യാഭിവാഞ്ഛിനി” പ്രസ്സിൽ അച്ചടിച്ചത്.

109L.

[വില്പന ചക്രം, രക്ത]

ഗുണമേന്മയുള്ളതും ഉപയോഗപ്രദമായ പുസ്തകം

വ്യാപകമായിരിക്കുന്നു

Second Edition 8000—Copies

മുഖവുര.

ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സിലെ ഈ ചെറിയ ജീവചരിത്രത്തിൽ പ്രധാനസംഗതികളെ പറ്റി മാത്രമേ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളൂ. തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു മനുഷ്യഗുണങ്ങൾക്കു നൂപഗുണങ്ങൾക്കും ഒരുപോലെ മാതൃകയാകുന്നു. ഭാരതീയരുടെ ഐശ്വര്യം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിൽ അവിടുന്ന് സദാ ധ്യാനരൂപനാണ്. അവിടുത്തെ ജീവചരിത്രം ഏറ്റവും മലയാളികളും ഗ്രഹിച്ചിരിക്കേണ്ടതു് അത്യാവശ്യമെന്നു കണ്ടാണു് ഞാൻ ഈ പുസ്തകം എഴുതിട്ടുള്ളതു് നമ്മുടെ നാട്ടുകാരുടെ ഇടയിൽ സർവ്വസാധാരണമായുള്ള രാജഭക്തിയെ ഈ ജീവചരിത്രം പൂർവ്വാധികം വർദ്ധിപ്പിക്കുമെന്നു ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു.

എൻ. എം. എൻ.

നമ്മുടെ ചക്രവർത്തി.

ഒന്നാം അദ്ധ്യായം.

ജനനവും ബാല്യവും.

തിരുവിതാംകൂർക്കാരായ നമ്മെ രക്ഷിക്കുന്നതു നമ്മുടെ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടാകുന്നു. അവിടത്തേക്കു പ്രജകളുടെ മേൽ സകല അധികാരങ്ങളും ഉണ്ട്. എന്നാൽ ഭരണസംബന്ധമായ ചില കാര്യങ്ങളിൽ അവിടുന്ന് ബ്രിട്ടീഷ് കോയ്മയുടെ ഉപദേശങ്ങൾ കേൾക്കാൻ ചുമതലപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ബ്രിട്ടീഷ് കോയ്മയാണ് ഈ ഡ്രാമഹാരാജ്യത്തെ രക്ഷിച്ചു പോരുന്നതു്. നമ്മുടെ തിരുവിതാംകൂർ രാജാക്കന്മാരെ അസംബ്രം രാജ്യങ്ങൾ ഇൻഡ്രാസന്ധാനത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ആ രാജ്യങ്ങളെല്ലാം ഭരിക്കുന്നതു അതാതിലെ രാജാക്കന്മാർ തന്നെ ആകുന്നു. എന്നാൽ ആ രാജാക്കന്മാരും ബ്രിട്ടീഷ് കോയ്മയുടെ അധീനത്തിലായിരിക്കുന്നതു്.

ബ്രിട്ടീഷുകാരുടെ രാജാവു യൂറോപ്പുപഞ്ചത്തിൽ ചേർന്നു ഇറങ്ങി എന്ന രാജ്യത്തിൽ വസിക്കുന്നു. അവിടത്തേക്കു ഇൻഡ്രാചക്രവർത്തി എന്ന സ്ഥാനമുണ്ട്. ഈ സ്ഥാനം അദ്ദേഹം വഹിച്ചതു ശ്രീമാണി എന്നു പ്രസിദ്ധി സമ്പാദിച്ചിട്ടുള്ള വിക്ടോറിയ മഹാരാജ്ഞിയായിരുന്നു. ഗുണവതിയായ ആ രാജ്ഞിയുടെ മരണശേഷം അവരുടെ പുത്രനായ എഡ്വേർഡ് മഹാരാജാവു് ഇൻഡ്രാചക്രവർത്തിയായി. അദ്ദേഹം ൧൯൧൦-ൽ നാട്ടുനീങ്ങി. അതിൽ പിന്നീടാണ് നമ്മുടെ ഇപ്പോഴത്തെ ചക്രവർത്തി മഹാരാജാവു രാജ്യഭാരം ഏറ്റെടുത്തു്.

നമ്മുടെ ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സിലെ ചേർ ജാജ്ജ എന്നാകുന്നു. ഈ പേരോടുകൂടിയ നാലു രാജാക്കന്മാർ ഇതിന്നു മുമ്പിൽ പല കാലങ്ങളിലായി രാജ്യഭാരം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ ഈ തിരുമനസ്സെയെ ജാജ്ജ പഞ്ചമൻ എന്നു പറഞ്ഞു വരുന്നു. തിരുമനസ്സുകൊ

ണ്ടു ക്രിസ്താബ്ദം ൧൮൩൫-ാം വർഷത്തിൽ ജൂൺമാസം മൂന്നാംതീയതി അർദ്ധരാത്രികഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഭൂലോകജാതനായി. അദ്ദേഹം എഡ്വേർഡ് മഹാരാജാവിന്റേയും അലക്സാണ്ടറാജ്ഞിയുടേയും രണ്ടാമത്തെ പുത്രനാകുന്നു. അദ്ദേഹത്തെ പുത്രന്റെ പേര് അൽബർട്ട് വിക്ടർ എന്നായിരുന്നു. ജാജ്ജുരാജകുമാരന്റെ ഉത്താനസ്ഥാനവും നാമകരണവും എല്ലാം ഭംഗിയായിക്കഴിഞ്ഞു. ജ്യേഷ്ഠാനജന്മാർ മാതാപിതാക്കന്മാരുടേയും ബന്ധുമിത്രാചികളുടേയും മനസ്സിൽ അമിതമായ സന്തോഷം ജനിപ്പിച്ചു.

മാതാപിതാക്കന്മാരുടേയും പ്രജാവർഗ്ഗങ്ങളുടേയും കണ്ണിൾക്കണ്ണിയായി വളർന്ന ഈ ശിശുവിന്റെ അയ്യപ്പിൻ ദോഷം വരാത്തതാവണമുള്ള ഒരു സംഭവം ഒരുക്കൽ നേരിട്ടു. കുഞ്ഞിനെ ഒരുദിവസം ഉറക്കിക്കിട്ടത്തിരിയുന്ന മണിയറയ്ക്കകളെ പെട്ടെന്നു തീ പിടിച്ചു. എന്നാൽ അച്ഛന്റെയും അമ്മയുടേയും സാമർത്ഥ്യത്താൽ അഗ്നി മുറി മുഴുവൻ പരക്കുന്നതിനു മുമ്പു കണ്ടു അവന്റെ നിന്നു മാറി രക്ഷിക്കപ്പെട്ടു. ഈ അഗ്നിബാധയുടെ കാൽ എഡ്വേർഡ് യുവരാജാവിന്റെ മനസ്സിൽ നിന്നും ഒരു കാലത്തും വിട്ടുപോയില്ല. ലണ്ടൻ പട്ടണത്തിൽ കൂടക്കൂടെ അഗ്നിബാധ ഉണ്ടാകാറുണ്ട്. അ സമയങ്ങളിലൊക്കെ അദ്ദേഹം ജനങ്ങൾക്കു് അപരസമയത്തെ സൂക്ഷിക്കുന്നതിൽ വളരെ താല്പര്യം കാണിച്ചിരുന്നു. തന്റെ രാജപദവിയെക്കുടി മറന്നു യുവരാജാവു ഒരു സാധാരണപെരുന്തെപ്പോലെ പ്രയത്നം ചെയ്തു തീകെട്ടക്കാൻ പലപ്പോഴും ശ്രമിച്ചിട്ടുണ്ട്.

കുട്ടികൾക്കു പ്രായമാകുന്നതോറും അവരുടെ ചൊടിയും ഉന്മേഷവും കണ്ടു എല്ലാവരും സന്തോഷിച്ചു. അച്ഛനും അമ്മയും പുത്രന്മാരെ പിരിയുന്നതു വലിയ സങ്കടമായിരുന്നു. അതിനാൽ പോകുന്ന ദിക്കുകളിൽ അവരെക്കൂടി കൊണ്ടുപോകുന്നതു പതിവായിത്തീർന്നു. അങ്ങിനെ ഇരിക്കുമ്പോൾ രാജകുമാരന്മാർക്കു വിദ്യാഭ്യാസത്തിനുള്ള കാലം സമീപിച്ചു. ഡാൽട്ടൺ എന്നൊരു പാതിരിയെയാണ് അവരുടെ ഗുരുവായി നിയമിച്ചത്. ഇദ്ദേഹം വലിയ വിദ്വാനും സത്പാലവിയും ആയിരുന്നു. കുട്ടികളെ പഠിപ്പിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ ഗുരുനാഥൻ അസാധാരണമായ ശ്രദ്ധകാണിച്ചു. സ്വത്തും സ്ഥാനമാനങ്ങളും

ഭൂം പദവിയും പുതുതന്നെ ഉണ്ടായിരുന്നാലും വിദ്യ കൺമാരും ഇല്ലെങ്കിൽ മനുഷ്യജനം നിസ്സാരമാണല്ലോ. അതിനാൽ രാജകുമാരന്മാർ തങ്ങളുടെ ഉന്നതപദവിയിലെ വിചാരിച്ചു പഠിതപവിഷയത്തിൽ മടിയുള്ളവരായിത്തീരാതെ നോക്കുന്നതിൽ യുവരാജാവും ഭാര്യയും ക്രമത്തിലധികം ശ്രദ്ധിച്ചുവന്നു. അന്നാവശ്യമായ ലാളന കുട്ടികളുടെ ഭാവി ശ്രേയസ്സിനു ദോഷമാണെന്നു മാതാപിതാക്കന്മാർ നല്ലവണ്ണം അറിഞ്ഞിരുന്നതുകൊണ്ടു ഗുരുവിന്റെ പ്രയത്നം സഫലമാക്കിത്തീർക്കാൻ അവരും ഉത്സാഹിച്ചു.

ജാജ്ഞാരുദകുമാരന്റെ ബുദ്ധിശക്തി അസാധാരണമായിരുന്നു. ഗുരുനാഥൻ പുതിയതകിലും കാര്യം മനസ്സിലാക്കിക്കൊടുത്താൽ അതിനെ സംബന്ധിച്ചുള്ള മറ്റുകാര്യങ്ങൾ കൂടി മനസ്സിലാക്കുന്നതിൽ രാജകുമാരന്മാർ സമർത്ഥരായിരുന്നു. എന്നാൽ ജ്യേഷ്ഠാനുജന്മാരുടെ സ്വഭാവത്തിന് ഒരു വ്യത്യാസം കണ്ടു. ജ്യേഷ്ഠൻ ഗൗരവക്കാരനും ഗാഢമായ അലോചനകൂടാതെ പുതിയതകിലും പ്രവർത്തിക്കുവാൻ മടിയുള്ളവനും ആയിരുന്നു. അനുജൻ കുട്ടികൾക്കു സഹജമായ ചില്ലറ അക്രമങ്ങളിൽ താല്പര്യം കാണിച്ചു. കണക്കിലധികം ചൊടിയുള്ള ബാലന്മാർ ഇങ്ങനെയുള്ള നേരംപോക്കുകളിൽ അഭിരുചി കാണിക്കുന്നതു തീരെ അപൂർവ്വമല്ലല്ലോ. രാജകുമാരന്റെ ചെറുപ്പകാലത്തിലുള്ള അക്രമങ്ങളെപ്പറ്റി പല കഥകളും ഉണ്ട്.

കരിക്കൽ വിദ്യാനിധി മഹാരാജാജി മക്കളും മറ്റു ബന്ധുജനങ്ങളുമായി കേന്ദ്രം കഴിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ നമ്മുടെ രാജകുമാരൻ കാരണകൂടാതെ ചിരിക്കുകയും പരിഹാസമായി സംസാരിക്കുകയും ചെയ്തുവത്രേ. മഹാരാജാജി കുട്ടികളോടു വളരെ വാത്സല്യമുള്ളവരായിരുന്നുവെങ്കിലും അവരെ അനുസരണയുള്ളവരായി വളർത്തുന്നതിൽ സദാ നിഷ്ഠാർഹിച്ചിരുന്നു. അവർ രാജകുമാരനോടു മിണ്ടാതിരിക്കാൻ കല്പിച്ചു. കളിയിലുള്ള ഉത്സാഹംകൊണ്ടു ബാലൻ അതിനെ വകവെച്ചില്ല. വികടോന്മിയാ മഹാരാജാജി ഉടനെ ദേവ്യത്തോടുകൂടി പെരുനമ്പലിന്റെ മേശയുടെ കീഴിൽ പോയിരിക്കാൻ അജ്ഞാപിച്ചു. രാജകുമാരൻ ഉടൻ അപ്രകാരം ചെയ്തു. കേന്ദ്രം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ സ്പെഷൽവുമായ രാജമാതാവു തന്റെ പെരുനമ്പലി വെളും പണി

യിൽ ഇരുന്നുകൊള്ളുവാൻ അനുവദിച്ചു. ഈ ചെറിയ സംഭവം രാജകുമാരന്റെ അനുസരണശീലത്തെ വ്യക്തമാക്കുന്നു.

രാജകുമാരന്മാരുടെ സ്ഥിരമായ താമസം സാബ്രിങ് ഹാം രാജഗൃഹത്തിലായിരുന്നു. അവർക്കു അനാവശ്യമായ സുഖാനുഭവങ്ങളോ അസ്വസ്ഥതയോ ഒന്നും തന്നെ അനുഭവിക്കപ്പെട്ടിരുന്നില്ല. ബാലബുദ്ധിക്ക് തൃപ്തപ്പെടുന്നതിനു മാതാപിതാക്കളും സൗകര്യം മററാക്കിയില്ല. ഈ വസ്തുത അദ്ധ്യക്ഷൻ്റെ രാജകുമാരി ധരിച്ചിരുന്നു. അവരുടെ എല്ലാ സംഭാഷണങ്ങളും പ്രവൃത്തികളും കുട്ടികൾക്കു നല്ലവണ്ണം ബുദ്ധിയും വിനയാഭാവവും രാജസ്തേയവും ഉണ്ടാക്കത്തക്കവയായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു പുസ്തകങ്ങൾ വായിക്കാനാകുന്നതിനു മുമ്പുതന്നെ നമുക്കു കിമാനായകനു വളരെ പാഠങ്ങൾ പ്രയത്നമുണ്ടാകാതെ മനസ്സിലാക്കുവാൻ സാധിച്ചു. ശൈശവപ്രായത്തിൽ ക്രമത്തിലധികം പുസ്തകങ്ങൾ വായിക്കുന്നതു ശുഭകരമല്ലെന്നു വിദ്വാന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. അതിനാൽ കുട്ടികൾക്കു ദുഷ്ഘാതങ്ങൾ മുഖേന കാര്യം മനസ്സിലാക്കിക്കൊടുക്കുന്നതിനാണു മാതാപിതാക്കന്മാരും ഗുരുനാഥന്മാരും ശ്രമിച്ചുവന്നതു്. മഹാത്മാരായ അളകുളുടെ ചരിത്രങ്ങളെപ്പറ്റി കേൾക്കുന്നതിനു രാജകുമാരന്മാർക്കു അതിയായ താല്പര്യമുണ്ടായിരുന്നു. കുപ്പൽയാത്രകളേക്കുറിച്ചുള്ള കഥകൾ കേൾക്കുമ്പോൾ ജാജ്ജ്വരാകുമാരന്റെ മുഖം സന്തോഷത്തോടെയല്ലാതെ വികസിക്കുന്നതു പരിവാണ്. കാര്യം കേൾക്കുകൊണ്ടു കുപ്പലുകൾക്കു സംഭവിക്കുന്ന അപകടങ്ങൾ പറഞ്ഞു കേൾക്കുമ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയം തുടിക്കും; അവ രക്ഷപ്പെട്ടതായി അറിയുമ്പോൾ മനസ്സിനു അശ്വാസവും ഉണ്ടാകും. കുപ്പൽകയറി പോയാലുള്ള അപകടങ്ങളെപ്പറ്റി കേൾക്കുമ്പോൾ സാധാരണ അളകുൾക്കു കുപ്പൽകയറാൻ ഭയമാണുണ്ടാകുന്നതു വന്നാൽ രാജകുമാരനു ഈ വൃത്താന്തങ്ങൾ കേൾക്കുന്നതാറും കുപ്പൽയാത്രയിൽ കൂടുതൽ അഭിരുചിയുണ്ടാകുകയാണു് ചെയ്തതു. ബാല്യകാലത്തിൽപോലും അദ്ദേഹം അത്ര ധീരനായിരുന്നു.

രാജകുമാരന്മാർ അമൃതനമ്മമാരെ ഈശ്വരൻ തുല്യമായി വിചാരിച്ചിരുന്നു.

ഒരിക്കൽ ഒരു വലിയപ്രള സാമ്പ്രിങ്ങ് ഹാം രാജഗൃഹത്തിൽ ചെല്ലുന്നതിനു ഇടയായി. കുട്ടികളുടെ വിനയവും മറ്റു ഗുണങ്ങളും കണ്ടു അദ്ദേഹത്തിനു വളരെ സന്തോഷമുണ്ടായി. അവരോടു വളരേ നേരം സംഭാഷണംചെയ്തു. അതിനിടയ്ക്കു പ്രള ഇങ്ങനെ ചോദിച്ചു:-

പ്രള—“നിങ്ങൾക്കു ഏറ്റവും പ്രിയമുള്ള പുരുഷനെ നിങ്ങൾ എന്തു പേരുപറഞ്ഞു വിളിക്കും?”

കുട്ടികൾ—“അതു ചോദിക്കുന്നുണ്ടോ, അൽബർട്ട് എഡ്വേർഡ് എന്ന പേരുതന്നെ പറഞ്ഞു വിളിക്കും.” അതു അവരുടെ അച്ഛന്റെ പേരാണെന്നു കാൽക്കേണ്ടതാണ്.

പ്രള—“നിങ്ങൾക്കു ഏറ്റവും ഇഷ്ടമുള്ള സ്ത്രീക്കു എന്തു പേരു കല്പിക്കും?”

കുട്ടി—“അതിനും സംശയമൊന്നുംവേണ്ട; അലക്സാണ്ട്രാ എന്നു തന്നെ.

അലക്സാണ്ട്രാ എന്നതു അവരുടെ അമ്മയുടെ പേരാകുന്നു.

പ്രള—“നിങ്ങൾ ആരേപ്പോലെ ഇരിക്കാനാണു ആഗ്രഹിക്കുന്നതു?”

കുട്ടി—“ഞങ്ങളുടെ അച്ഛനെപ്പോലെ ഇരിക്കുന്നതിനു.”

കുട്ടികളുടെ ഇപ്രകാരമുള്ള മറുപടികൾ മാതാപിതാക്കന്മാരോടു അവർക്കുള്ള സ്നേഹബഹുമാനങ്ങളെ സ്പഷ്ടമാക്കുന്നു.

രണ്ടാം അദ്ധ്യായം.

വിദ്യാഭ്യാസവും കപ്പൽയാത്രയും.

കുട്ടികൾ പഠിക്കാൻ പ്രായമായപ്പോൾ അവരെ പള്ളിപ്പാഠത്തിൽ അയക്കണമെന്നു ബിസുക്കളിൽ ചിലർ അഭിപ്രായപ്പെട്ടു. എന്നാൽ പിതാവിനു അതു അത്ര സമ്മതമായിരുന്നില്ല. പുസ്തകങ്ങളെ

ജിൽനിന്നു ലഭിക്കുന്ന അറിവിനേക്കാൾ ലോകത്തുള്ള കാര്യങ്ങളിൽ തന്നെത്താൻ പരിചയപ്പെട്ടു സമ്പാദിക്കുന്ന അറിവു കുറേക്കൂടി ഉപകാരപ്രദമാണെന്ന് അദ്ദേഹം വിചാരിച്ചു. അതിനാൽ രാജ്യങ്ങളെ സന്ദർശിക്കുന്നതിനും ജനസാമാന്യത്തോടു പരിചയപ്പെടുന്നതിനുമായി അദ്ദേഹം പുത്രന്മാരെ കപ്പൽയാത്ര ചെയ്യിപ്പിച്ചു. നാവികവിദ്യ സംബന്ധിച്ചും കപ്പൽയുദ്ധം സംബന്ധിച്ചും ഉള്ള തത്വങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കിക്കൊടുക്കുവാൻ തക്കതായ ആളുകളേയും നിയമിച്ചു.

മവൗൗ-ൽ രാജകുമാരന്മാർ കപ്പൽയാത്ര ആരംഭിച്ചു. അവർ കയറിയിരുന്ന കപ്പലിന്റെ പേര് “ബ്രിറാനിയ” എന്നായിരുന്നു. കപ്പലിനകത്തു അവർക്ക് പ്രത്യേകമായ സുഖാനുഭവങ്ങൾ ഒന്നും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അവരെ കൂടുതലായി ബഹുമാനിക്കുകയോ ലാളിക്കുകയോ ചെയ്യരുതെന്നു യുവാവാജാവു പ്രത്യേകം ചട്ടംകെട്ടിയിരുന്നു. ഡാർട്ടൺ സായ്പ് കുട്ടികളോടൊത്ത് സഞ്ചരിച്ചു. അദ്ദേഹത്തേക്കുതാൻ ശാസ്ത്രങ്ങളും മറ്റും പഠിപ്പിക്കുവാൻ വേണ്ട ഗുരുക്കന്മാർ ഉണ്ടായിരുന്നു. ഹ്രസ്വ, ജർമ്മൻ എന്നീ ഭാഷകൾ പഠിപ്പിക്കുവാനും പ്രത്യേകം വാല്യന്മാരെ അയച്ചിരുന്നു.

രാജകുമാരന്മാരുടെ കപ്പൽവാസത്തെക്കുറിച്ച് ചില സംഗതികൾ പ്രസ്താവിക്കുവാനുണ്ട്. രാവിലെ ഏഴുമണിക്കു കൃത്യമായി ജോലി ആരംഭിക്കും. ഒരുമണിക്കൂർനേരം യുദ്ധക്രമങ്ങൾ ശീലിച്ചശേഷം ഹൃദയാനുഭവപരമായതായി. അതിന്റെശേഷം കപ്പലിൽ ഉള്ള സകല ആളുകളും ഒരുമിച്ചിരുന്നു ഭക്ഷണം കഴിക്കും. വിശേഷതരമായ പദാർത്ഥങ്ങൾ ഒന്നുംതന്നെ രാജകുമാരന്മാർക്കു കൊടുത്തിരുന്നില്ല. ആഹാരസാധനങ്ങൾ എല്ലാവർക്കും ഒരുപോലെതന്നെയായിരുന്നു. ഭക്ഷണം കഴിഞ്ഞു എല്ലാവരും കുറേനേരം വിശ്രമിക്കും. പിന്നീടു ഗണിതശാസ്ത്രം, നാവികശാസ്ത്രം മുതലായ വിഷയങ്ങൾ പഠിക്കുകയായി. ഇങ്ങനെ പഠിത്തവും വിശ്രമവും വിനോദവുമായി ദിവസം കഴിയും. രാജകുമാരന്മാർ തങ്ങളുടെ ശ്രേഷ്ഠപദവിയിൽ ചിന്തിച്ചു ജോലിയിൽ തൽപര്യപ്പെടുകയുണ്ടായില്ല. പീരങ്കികൾ തുടയ്ക്കുന്നതിലും ഉടുപ്പുകൾ തയ്യന്നാക്കുന്നതിലും കപ്പലിലുള്ള മറ്റു ജോലികൾ ചെയ്യുന്നതിലും അവർ അസാമാന്യമായ ഉത്സാഹം പ്രദർശി

പിിച്ചു. ജ്യേഷ്ഠാനുജന്മാർ രണ്ടുപേരും അന്നോടന്നു നടക്കുന്ന സംഗതികളെ ഡയറിയിൽ കുറിച്ചിട്ടുക പതിവായിരുന്നു. അവരുടെ പരിത്തവിഷയത്തെക്കുറിച്ചും നടപടിയെക്കുറിച്ചും ശരിയായി കണ്ടറിഞ്ഞു ദിനംപ്രതി റിപ്പോർട്ടയക്കാൻ പ്രത്യേകം ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെ നിയമിച്ചിരുന്നു. എന്നിട്ടും പുതുവാത്സല്യത്തിന്റെ ശക്തികൊണ്ടു മാതാപിതാക്കന്മാർ കൂടക്കൂടെ കപ്പലിൽ ചെന്നു കുട്ടികളെ സന്ദർശിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു.

ബ്രിറാനിയാകപ്പലിൽ കയറി അവർ സമീപിക്കുകകളിലല്ലാതെ ദൂരദേശങ്ങളിൽ സഞ്ചരിച്ചില്ല. എന്നാൽ അതിൽ സന്ധ്യാദി പരിചയം ഭാവിക്കാലത്തേക്കു ഉപയോഗപ്രദമായിരുന്നു. ൧൨ ഉൻ-ാം വാഷം രാജകുമാരന്മാർ 'ബക്കൻറി' എന്ന യുദ്ധക്കപ്പലിൽ കയറി സമുദ്രസഞ്ചാരം ആരംഭിച്ചു. മൂന്നു സംവത്സരകാലം അവർ ആ കപ്പലിൽ തന്നെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. ഈശ്വരത്തിൽ നിന്നു പുറപ്പെട്ടതിന്റെ ശേഷം അവർ ആദ്യം പോയതു തങ്ങളുടെ മാതാവിന്റെ രാജ്യമായ ഡെന്മാർക്കിലേക്കായിരുന്നു. അവിടത്തെ ജനങ്ങൾ അവരെ വേണ്ടുവണ്ണം ആദരിച്ചു. രാജാവിനും രാജ്ഞിക്കും ഉണ്ടായ സന്തോഷം അപരിമിതമായിരുന്നു. ബന്ധുജനങ്ങളെ കണ്ടു അവരുടെ അർത്ഥം സ്വീകരിച്ചതിൽ രാജകുമാരന്മാർക്കും വളരെ സന്തോഷമുണ്ടായി. പിന്നീടു അവർ അനേകം സ്ഥലങ്ങൾ സന്ദർശിച്ചു. ആ സ്ഥലങ്ങളിലെ വിശേഷങ്ങളും ജനങ്ങളുടെ അമാലകൃമങ്ങളും മനസ്സിലാക്കുന്നതിൽ അവർ ജാഗ്രതകുമാരായിരുന്നു. തങ്ങളുടെ പിതാമഹിയായ വിക്ടോറിയ മഹാരാജ്ഞിയുടെ മഹാരാജ്യത്തിന്റെ മിക്ക ഭാഗങ്ങളും അവർ സന്ദർശിച്ചു. തങ്ങളുടെ രാജ്യത്തിന്റെ വിസ്തീർണ്ണതയും പ്രാധാന്യവും കണ്ടു അവർ ഏറെയും അനന്ദിച്ചു. തങ്ങൾ പോയ ദിക്കുകളിലുള്ള കോട്ടക്കൊത്തളങ്ങളുടെ സ്ഥിതി അവർ ശ്രദ്ധാർഹമായിട്ടുകൂടി മനസ്സിലാക്കി. പുരാതനയുദ്ധങ്ങളുടെ കാഴ്ച അവരുടെ സ്വദേശസ്നേഹത്തെ ഉദ്ദീപിപ്പിച്ചു. പൂർവ്വസ്ഥങ്ങളായ ജനസമുദായങ്ങൾ അവരുടെ കൗതുകത്തെ വളർത്തി. വാണിജ്യം സംബന്ധിച്ചുള്ള പല സംഗതികളും അവർ ഗ്രഹിച്ചു. ഈ വിവരങ്ങളെല്ലാം രാജകുമാരന്മാർ എഴുതിയിട്ടുള്ള വിവരണങ്ങളിൽ നി

7.

ന്നു നമുക്കു മനസ്സിലാക്കുന്നതാണ്. അവർ സമസ്ത ഭൂവണ്ഡത്തിലേയും സന്ദർശിച്ചു വിജ്ഞാനസമ്പത്തോടു കൂടി മടങ്ങി വന്നു.

കപ്പൽയാത്രയ്ക്കിടയിൽ നടന്ന ചില സംഭവങ്ങൾ രാജകുമാരന്റെ ധൈര്യത്തെയും സഹോദരസ്നേഹത്തെയും ജീവകാരുണ്യത്തെയും ദൃഢാന്തപ്പെടുത്തുന്നു. ഒരിക്കൽ തെക്കേ അഫ്രിക്കയിൽ നന്നു അസ്ട്രേലിയയ്ക്ക് പോകാവഴി ഒരു കൊടുങ്കാറ്റുണ്ടായി. കപ്പൽ മുങ്ങിപ്പോകുമെന്നു ചിലർക്കൊക്കെ ഭയമുണ്ടാകാതിരുന്നില്ല. നമുക്കു രാജകുമാരൻ ഈ അപതല കണ്ടിട്ടും തീരെ ഭയപ്പെടാതിരിക്കുകയും മററുള്ളവരെ സമാധാനപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു. കാരന്റെ അശ്രു മത്തിൽ നിന്നു കപ്പലിനെ രക്ഷിക്കുന്നതിന് അദ്ദേഹം നല്ലപോലെ പ്രയത്നിച്ചു. രാജകുമാരന്റെ ധീരസ്വഭാവം കണ്ടു വഴിയാത്രക്കാർ സമാധാനചിത്തന്മാരായിത്തീർന്നു. കപ്പൽ യാത്രാരംഭംകൂടാതെ അസ്ട്രേലിയയിൽ എത്തുകയും ചെയ്തു.

ജാർജ് രാജകുമാരൻ ദൂരദേശങ്ങളിൽ സഞ്ചരിച്ചുകാലത്തും അദ്ദേഹത്തിന് അച്ഛനമ്മമാരോടും സഹോദരങ്ങളോടും ഉള്ള അതിസ്നേഹത്തിനു വലുതല്ലാതെ കുറവൊന്നും ഉണ്ടായില്ല. എഴുത്തയക്കുന്നതിലും മററും അദ്ദേഹം വളരെ ശ്രദ്ധിച്ചുവന്നു. താൻ ചെന്നുകാണുന്ന സ്ഥലങ്ങളുടെ വിശേഷങ്ങളെല്ലാം അദ്ദേഹത്തിന്റെ എഴുത്തുകളിൽ സവിസ്തരം പ്രതിപാദിച്ചിരുന്നു. ഭംഗിയുള്ള സാമാനങ്ങളൊ ചെടികളൊ കണ്ടുകിട്ടിയാൽ അവയെ ലണ്ടനിലേക്കയ്ക്കാൻ തീരുമാനിക്കിലേക്കു പ്രത്യേകം താല്പര്യമുണ്ടായിരുന്നു. ഒരിക്കൽ അവിടുത്തെ ജപ്പാൻ വിശേഷമായ ഒരു മാതിരി പഴങ്ങൾ കിട്ടി. രാജകുമാരൻ അപഴങ്ങളെ തന്റെ പ്രിയസഹോദരിയ്ക്കായി അയച്ചുകൊടുത്തുവത്രേ.

രാജകുമാരന്മാരെ കാണാനായി മിക്കസ്ഥലങ്ങളിലും ജനങ്ങൾ കൂട്ടംകൂട്ടമായി കാത്തുനിന്നിരുന്നു. കപ്പൽ കണ്ട മാത്രയിൽ തന്നെ അവർ പരമാനന്ദത്തിൽ ലയിച്ചു. രാജകുമാരന്മാരുടെ മുമ്പം കണ്ട സമയം അവരുടെ ഉള്ളിലുണ്ടായ വികാരങ്ങൾ കേവലം അവർണ്ണീയമെന്ന് മാത്രമേ പറയാനുള്ളൂ. അപരിഷ്കൃതരായ കാട്ടുജാതിക്കാർ പോലും ഗുണവതിയായ വിദ്യാദിയാ മഹാരാജ്ഞിയുടെ സന്താനങ്ങളെ

ഒരു മുഖത്തോടുമുഖം കാണാൻ അത്യാഗ്രഹത്തെ പ്രകടിപ്പിച്ചു. ലോകമാതാവായ ആ മഹാരാജ്ഞിക്കു കൊടുക്കുവാൻ അവർ പല വിശേഷ സാമാനങ്ങളും രാജകുമാരനെ ഏല്പിച്ചു. ഒരു വൃദ്ധ സ്ത്രീ ഒരു പഴയ സ്വപ്നനാണയത്തെ രാജകുമാരൻ സവാരിചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്ന വണ്ടിയിൽ ഇട്ടുകൊടുത്തു. രാജകുമാരൻ അതിനെ സന്തോഷത്തോടുകൂടി സ്വീകരിച്ചു തന്റെ വാച്ചിന്റെ തുടവിൽ കോർത്തു. വേറൊരു സ്ത്രീ വണ്ടിയുടെ പുറകിൽകൂടി ഓടിച്ചെന്നു് ഒരു വിശേഷവള വണ്ടിയിൽ ഏറിത്തു. അദ്ദേഹം അതെടുത്തു തന്റെ വടിക്കു പുറം ഇടുവിച്ചു. ഇംഗ്ലണ്ടിൽ ചെന്നുചേന്നശേഷം ഈ സാമാനങ്ങൾ എല്ലാം മഹാരാജ്ഞിയുടെ തിരുമുൻപാകെ കൊണ്ടുവെച്ചു വിവരമെല്ലാം പറഞ്ഞു. ആ ഭാഗ്യശാലിനിയായ സ്ത്രീയും വർത്തമാനങ്ങൾക്കേട്ടു വളരെ സന്തോഷിച്ചു.

രാജകുമാരൻ ദേശസന്ദർശനം ചെയ്യുന്നത് അത്യുത്സാഹമായ വിനോദമായിരുന്നു. ഒരിക്കൽ ഫിജിപ്പീപ്പിലെ നാട്ടുകാരോടു സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന മദ്ധ്യേ അവരിൽ ഒരാൾ രാജകുമാരൻ അച്ഛനമ്മമാരെ പിരിഞ്ഞു ഇത്രയും വന്നതിൽ വ്യസനമില്ലയോ എന്നു ചോദിച്ചു. ബ്രിട്ടീഷ് സാമ്രാജ്യത്തിൽ ചേർന്ന ഒരു സ്ഥലം എത്രയും അയാലും അതിനെ സന്ദർശിക്കുന്നതു തനിക്കു വളരെ ഉത്സാഹമാണെന്നു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ഉത്തരം പറഞ്ഞു. അവിടത്തെ നിഷ്കളങ്കമായ സ്വരാജ്യസ്നേഹത്തിന്നു് ഇതിനേക്കാൾ നല്ലതായ ഉദാഹരണം മറെറൊന്നുള്ളതു്.

മൂന്നാം അദ്ധ്യായം.

വിദേശഗമനം.

രാജകുമാരൻ സന്ദർശിച്ച എല്ലാ രാജ്യങ്ങളെക്കുറിച്ചും അവിടത്തേയ്ക്കു താല്പര്യമായിരുന്നു. എന്നാൽ അസ്രേലിയാ രാജ്യത്തെപ്പ

ററിയായ് സർവ്വപരിയായ സന്തോഷം ഉണ്ടായത്. അന്യേലിയാ യിലെ രമണീയമായ കാഴ്ചകളും മനോഹരങ്ങളായ നഗരങ്ങളും രാജകുമാരന്റെ മനസ്സിൽ അമൃതമാകാൻ ഇടമുണ്ടായി. അവിടുത്തെ ജനങ്ങളിൽ അധികംപേർ ഇംഗ്ലണ്ടിൽ നിന്നും കുടിയേറി പാർക്കുന്നവരാകുന്നു. അതുകൊണ്ടു അന്യേലിയാ മുതലായ രാജ്യങ്ങളുടെ മാത്ര സ്ഥാനം ഇംഗ്ലണ്ടിനുണ്ട്.

രാജകുമാരന്മാർ പിന്നീട് ചീന, ജപ്പാൻ മുതലായ രാജ്യങ്ങളിൽ സഞ്ചരിച്ചു അവരെ സമീകരിക്കാൻ അവിടുത്തെ ജനങ്ങളിൽ പേരുകേട്ട ഒരുക്കങ്ങൾ ചെയ്തിരുന്നു. ജപ്പാൻകാരുടെ മന്ത്രിയും സർവ്വഭാവവും ഉത്സാഹശീലവും അവർക്കു വളരെ സന്തോഷം നൽകി. രാജകുമാരന്മാരുടെ അഗമനം കൊണ്ടു ഇംഗ്ലണ്ടിനും ജപ്പാനും തമ്മിൽ സുസ്ഥിരമായ സ്നേഹബന്ധം ഉണ്ടാകുകയും ചെയ്തു.

ജപ്പാൻരാജ്യത്തിൽനിന്നും പുറപ്പെട്ട രാജകുമാരന്മാർ സിംഗപ്പൂർ വഴി കൊളമ്പിൾ എത്തി. അത് അവസരത്തിൽ സിലോൺ ദ്വീപുകാർ അവർക്കു നൽകിയ സൽക്കാരം അതികേമമായിരുന്നു. നഗരങ്ങൾ നേത്രാനന്ദകരമായി അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. രാജകുമാരന്മാർ കപ്പലിൽ നിന്നു കരയ്ക്കിറങ്ങി വണ്ടിയിൽ കയറി സമയം ജനങ്ങൾ കൂട്ടിയെ അഴിച്ചുമാറി തങ്ങളുടെ ഭക്തിഭാജനമായ ശീമറാണിയുടെ പ്രിയപൈതൃകം കയറിയിരുന്ന ഒരു വണ്ടിയെ വലിച്ചു അർപ്പവിളികളോടുകൂടി അവരെ താമസസ്ഥലത്തു കൊണ്ടുപോന്നു. അവിടെ ഏതാനും ദിവസം താമസിച്ചതിനു ശേഷം രാജപുത്രന്മാർ ഏലാവഴി തിരിച്ചു കൃഷ്ണാനുജയുടെ പുണ്യസ്ഥലമായ പാലസ്തൈൽ അദ്വൈതം സന്ദർശിച്ചു. അനന്തരം പ്രാചീനപരിഷ്കാരത്തിന്റെ പ്രധാന ജന്മഭൂമിയായ ഗ്രീസ് രാജ്യത്തിൽ സഞ്ചരിച്ചശേഷം വഴിയിൽ യാതൊരു ബുദ്ധിമുട്ടുകളും കൂടാതെ രാജകുമാരന്മാർ ഇംഗ്ലണ്ടിൽ ചെന്നുചേർന്നു. അവർ സുഖമായി തിരിച്ചുവന്നപ്പോൾ രാജ്യവാസികൾ അത്യന്തം അനന്ദിച്ചു. അവരുടെ അച്ഛനമ്മമാരുടെയും പിതാമഹിയുടേയും സന്തോഷമെത്രമാത്രമായിരുന്നു എന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ.

കപ്പൽസഞ്ചാരത്തിലുണ്ടായ സംഭവങ്ങളും തങ്ങൾ കണ്ട രാജ്യങ്ങളിലെ വിശേഷങ്ങളും പറഞ്ഞു രാജകുമാരന്മാർ കുറേക്കാലം ബന്ധുജനങ്ങളോടു ഒരുമിച്ചു പാർത്തു. അൽബട്ട് രാജകുമാരൻ അതിന്റെ ശേഷം ഇംഗ്ലണ്ടിൽതന്നെ താമസിച്ചു രാജ്യകാര്യങ്ങൾ ശീലിക്കുവാൻ ആരംഭിച്ചു. ജാർജ്ജ രാജകുമാരൻ യുവരാജാവിന്റെ രണ്ടാമത്തെ പുത്രനായാൽ അദ്ദേഹത്തിന് രാജ്യഭാരം കിട്ടുവാൻ അവകാശമുണ്ടായിരുന്നില്ല. ഈ സംഗതി നമ്മുടെ കഥാനായകന് സന്തോഷമല്ലാതെ തീരെ വ്യസനമുണ്ടാക്കിയില്ല. യുദ്ധക്കുപ്പുകളിൽ തന്നെ ജീവിതകാലം കഴിക്കണമെന്നായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആഗ്രഹം. ഈ ആഗ്രഹത്തിന് വെയിൽസ് രാജകുമാരനും പണിയും പ്രതികൂലികളായിരുന്നില്ല. വിക്ടോറിയ മഹാരാജ്ഞിയും അതിന് അനുകൂലിയായിത്തന്നെ ഭവിച്ചു.

മവവുന-ൽ ജാർജ്ജരാജകുമാരൻ വീണ്ടും കപ്പൽയാത്ര ആരംഭിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന് അന്നു മവ-വയസ്സ് പ്രായമായിരുന്നതേയുള്ളൂ. എങ്കിലും കപ്പൽസൈന്യത്തിൽ ഒരു തരം ഉദ്യോഗം ലഭിക്കാനിടയായി. അദ്ദേഹത്തെ യുദ്ധക്രമങ്ങൾ പരിശീലിപ്പിക്കുവാനായി പേർ സിസ്റ്റാട്ടു എന്ന സമത്വനായ യുദ്ധവീരനെ ആണ് നിയോഗിച്ചത്. രാജകുമാരൻ ആ വിഷയത്തിൽ അനേകം വലിയ പരീക്ഷകൾ ജയിച്ചു. മൂന്നു സംവത്സരം കൊണ്ടു അദ്ദേഹം പല രാജ്യങ്ങൾ കാണുകയും തന്റെ ഉദ്യോഗത്തിനുപയുക്തമായ അറിവ് സമ്പാദിക്കുകയും ചെയ്ത ശേഷം സ്വരാജ്യത്തിൽ ചെന്നു ചേർന്നു.

മവൻറ-ാം വർഷത്തിൽ രാജകുമാരൻ “ത്രഷ്” എന്ന ഒരു ചെറിയ കപ്പലിന്റെ അധിപനായി നിയമിക്കപ്പെടുകയാൽ കാലതാമസം കൂടാതെ ആ ആതന ജോലിയിൽ പ്രവേശിച്ചു. ചില ചില്ലറ സഞ്ചാരങ്ങൾ നടത്തിയശേഷം കപ്പൽ തിരിച്ചു തുറമുഖത്തുചെന്നുത്തു. ഉടൻ തന്നെ രാജകുമാരന് ഉദ്യോഗക്കയറ്റവും ലഭിച്ചു. അടുത്തകൊല്ലത്തിൽ ജാർജ്ജരാജകുമാരൻ അയർലാണ്ട് രാജ്യംചെന്നു കണ്ടു. അവിടെ സകല ജനങ്ങൾക്കും സന്തോഷം വരുത്തിയശേഷം അദ്ദേഹം ഇംഗ്ലണ്ടിലേക്കു മടങ്ങി. ആയിടയ്ക്കു രാജകുമാരന് ഒരു പണിയുടെ ദീനം പിടിച്ചെടുത്തു. ദൈവകാരുണ്യത്താൽ അദ്ദേഹം

ന്റെ അയ്യപ്പിനു തരക്കേടൊന്നും ഉണ്ടായില്ല. എന്നാൽ മവൻ-ാം വഷത്തിൽ ഇംഗ്ലണ്ടിലെ രാജവംശത്തിനു ഭൃഷ്ടനായ ഒരു ദുഃഖം നേരിട്ടു.

അൽബർട്ടരാജകുമാരനു ചെട്ടെന്നു ഒരു മലമ്പനി പിടിച്ചു. വൈദ്യന്മാരുടെ ചികിത്സാപാടവം കൊണ്ടു പ്രയോജനം ഒന്നും ഉണ്ടായില്ല. രോഗം നാർക്കോസാൽ വലിച്ചു. അച്ഛനമ്മമാർക്കു തീരെ സമാധാനമില്ലാതെയായി. വിക്ടോറിയാമഹാരാജ്ഞി വളരെ ക്ലേശിച്ചു. നാട്ടുകാർ അശ്വസിക്കാൻ നില്പത്തിയില്ലാതെ കഴങ്ങി. എല്ലാവരേയും ദുഃഖസമുദ്രത്തിൽ ഇട്ടുകൊണ്ടു അൽബർട്ട രാജകുമാരൻ പരലോകത്തെ പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്തു. ഈ അകാലനിയുണത്തിന്റെ സ്മരണയും അതിൽനിന്നുള്ള ദുഃഖവും ഒരുകാലത്തും മാതാപിതാക്കളാറെ വിട്ടുപോയില്ല. ജാജ്ജുരാജകുമാരനും അസാമാന്യമായ വ്യസനമുണ്ടായിരുന്നു. ജനനംമുതൽക്കു ഒരുമിച്ചു കളിച്ചും തന്നെ അത്യാന്തം സ്നേഹിച്ചുപോന്നിരുന്ന ജ്യേഷ്ഠന്റെ വിധോശം ക്ഷണത്തിൽ മറക്കത്തക്ക ഒരു സംഭവമായിരുന്നു.

നാലാം അദ്ധ്യായം.

വിവാഹവും പുത്രസമ്പത്തും.

ജ്യേഷ്ഠസഹോദരന്റെ അപ്രതീക്ഷിതമായ ദേഹവിയോഗം നിമിത്തം നമ്മുടെ രാജകുമാരന്റെ സ്ഥാനത്തിനു ഒരു വലിയ മാറ്റമുണ്ടായി. ഭാവികാലത്തിൽ താൻ രാജ്യത്തിന് അവകാശിയാണെന്ന് അദ്ദേഹം അറിഞ്ഞു. ആ സ്ഥാനത്തെ ശരിയാകുംവണ്ണം വഹിക്കാനുള്ള ഒരുക്കങ്ങൾ തുടങ്ങുന്നതിൽ അദ്ദേഹം തീരെ താമസിച്ചില്ല. രാജ്യകാര്യങ്ങളിൽ അദ്ദേഹത്തിനു പൂർവ്വാധികമായ താല്പര്യമുണ്ടായി. മന്ത്രിമാരുമായി കൂടുതൽ പരിചയം സമ്പാദിച്ചു. ജനങ്ങളുടെ വിശ്വാസത്തെ വലിപ്പിച്ചു. ജനസമുദായത്തിനു ഗുണങ്ങൾ വരുന്ന മാർഗ്ഗങ്ങളെ കണ്ടുപിടിച്ചു. അതരന്മാർക്കു കഴിയുന്ന സഹായങ്ങൾ ചെയ്തു. ഇങ്ങനെ രാജകുമാരൻ ജനക്ഷേമത്തിന്റെ

വലുതയിൽ കാണിച്ച ശ്രദ്ധ നിമിത്തം അദ്ദേഹം സകലരുടേയും സ്നേഹഭാജനമായി തീന്നു.

രാജകുമാരൻ ൨൭-വയസ്സ് കഴിഞ്ഞപ്പോൾ വിവാഹത്തിനുള്ള അഭ്യോചനകൾ മുറുകി. ടെക്ക് പ്രഭുവിന്റെ പുത്രിയായ മേരി എന്ന രാജകുമാരിയേയാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ വധുവായി നിശ്ചയിച്ചത്. ടെക്ക് പ്രഭുവിന്നും ഭാര്യക്കും ബ്രിട്ടീഷ് രാജവംശവുമായി ബന്ധുത്വമുണ്ടായിരുന്നു. പ്രഭുവും ഭാര്യയും പലപ്പോഴും രാജധാനിയിൽ ചെന്നു താമസിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ടു ബാല്യത്തിലേതന്നെ മേരി രാജകുമാരിയ്ക്കു അൽബർട്ട് രാജകുമാരനോടും ജാർജ്ജ് രാജകുമാരനോടും പരിചയം ലഭിക്കാനിടയായി. ഈ പരിചയം കാലക്രമത്തിൽ വലിയ സ്നേഹമായി തീർന്നു.

മേരി രാജകുമാരി മപ്പനാലാം വയസ്സിൽ മോശത്തലിയാണ് ജനിച്ചത്. അതിനാൽ അവർക്കു രാജകുമാരനിൽ നിന്നു രണ്ടു വയസ്സിനേ ഇളപ്പുള്ളു. ഈ പെൺകിടാവിന്റെ കോമളത്വം കാണികൾക്കു അമിതമായ കുതുമ്പലത്തെ എല്ലായ്പ്പോഴും ഉണ്ടാക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ശൈശവകാലത്തിൽ തന്നെ ഈ രാജകുമാരി ബുദ്ധിശക്തിയെ പലതിലും പ്രദർശിപ്പിച്ചു. വിദ്യാഭ്യാസത്തിൽ രാജകുമാരിയ്ക്കുണ്ടായിരുന്ന ശ്രദ്ധ പ്രശംസനീയമായിരുന്നു. പഠിത്തം വലിച്ചു വന്നതോടുകൂടി രാജകുമാരിയ്ക്കു സാധുജനത്തിൽ അനുകമ്പയും വലിച്ചുവന്നു. ഗൃഹജോലികൾ അന്വേഷിക്കുന്ന കാര്യത്തിലും അവർ ഒട്ടും ഉദാസീനത കാണിച്ചില്ല. ഇപ്രകാരമുള്ള വനിതാഗുണങ്ങളുടെ രംഗസ്ഥാനമായ രാജകുമാരി ജനങ്ങളുടെ സ്നേഹബഹുമാനങ്ങൾക്കു പാത്രമായിത്തീർന്നു. അതുകൊണ്ടു അവർ രാജകുമാരന്റെ ഭാര്യയാകാൻ പോകുന്ന വിവരംകേട്ടു പൂവാസിക്രമം സന്തോഷിച്ചു. വളരെ നാളായി അദ്ദേഹം കാണാനായി കാത്തിരുന്ന വിവാഹം മവൺ-ജൂലൈ മാസം ൩-ാം അതിക്രമംവരെയായി നടന്നു. നാട്ടുകാർ ആ സുദിനത്തെ യഥായോഗ്യം കൊണ്ടാടി. യുവരാജാവും ഭാര്യയും തങ്ങളുടെ മകന്റെ വിവാഹം സംബന്ധിച്ചുണ്ടായ ഉത്സവഘോഷങ്ങളെ കണ്ടു സന്തുഷ്ടരായി. പെരുന്തന്റെ അറ്റാക്കും പിതാമഹിയായ വിക്ടോറിയ കന്യാരാജ്ഞിയും പ്രതിഫലിച്ചു.

വിവാഹം കഴിഞ്ഞ ഭാര്യയും തേന്താപുളി പല സ്ഥലങ്ങളിലും സഞ്ചരിച്ചു. പ്രഭുക്കന്മാരും പ്രൈരപ്രമാണികളും അവർക്ക് വിലയേറിയ സാധനങ്ങൾ സമ്മാനിച്ചു. ജനങ്ങൾ മംഗളചതുരങ്ങൾ സമർപ്പിച്ചു. നന്ദരാധിപന്മാർ അവർക്ക് വലിയ ബഹുമതികൾ ചെയ്തു. ഇങ്ങനെ രാജ്യവാസികളുടെ അശിസ്സുകളോടുകൂടി അവർ ലണ്ടൻപട്ടണത്തിൽ മടങ്ങി വന്നു. സകലവിധമായ ഐശ്വര്യത്തോടുകൂടി വസിച്ച ആ ഭാര്യതേന്താക്കന്മാർക്ക് വേഗത്തിൽ പുത്രസമ്പത്തും ഉണ്ടായി. മുമ്പൻമം വർഷത്തിൽ അവർക്ക് ഒരു പുത്രൻ ജനിച്ചു. അദ്ദേഹം ഇപ്പോഴത്തെ വെയിൽസ് രാജകുമാരനായ എഡ്വർഡ് അകന്നു ഇപ്പോൾ അവർക്ക് അറു കുട്ടികൾ ഉണ്ട്. അവരിൽ അഞ്ചുപേർ ആണുങ്ങളും ഒന്ന് ഒരു പെൺകുട്ടിയും ആകുന്നു. അവർ എല്ലാവരും പൂർണ്ണസൗഖ്യത്തോടുകൂടി വളർന്നു വരുന്നു.

മുമ്പൻമം വർഷത്തിൽ വിക്ടോറിയ മഹാരാജ്ഞി രാജ്യഭാരം കയ്യേറിട്ടു നാലുസംവത്സരം തികഞ്ഞു. ആ മംഗളദിവസം സാമ്രാജ്യത്തിലെ പ്രജകൾ എല്ലാവരും മഹോത്സവമായി ആഘോഷിച്ചു. ആ ആഘോഷത്തിൽ പങ്കെക്കൊള്ളുവാൻ യൂറോപ്പിലെ എല്ലാ രാജ്യങ്ങളിൽനിന്നും രാജപ്രതിനിധികൾ ലണ്ടൻപട്ടണത്തിൽ ചെന്നു. പുരവാസികൾ സന്തോഷസമൃദ്ധത്തിൽ മുഴുകി. രാജ്ഞിയുടെ ദീർഘായുസ്സിനുള്ള സ്തോത്രങ്ങൾകൊണ്ടു ദേവാലയങ്ങൾ മുഴങ്ങി. തന്റെ അമ്മയുടെ അതിഭാഗ്യം വിചാരിച്ച് എഡ്വർഡ് യുവരാജാവ് ഏറെയും സന്തുഷ്ടചിത്തനായിത്തീർന്നു. നമ്മുടെ കഥാനായകനും അത്രയും ആഹ്ലാദിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിനു ഈ വർഷത്തിൽ വേറെ ഒരു സന്തോഷപുരുഷനായി. അതു അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഏകപുത്രിയായ വിക്ടോറിയ രാജകുമാരിയുടെ ജനനമായിരുന്നു.

രാജകുമാരനും ഭാര്യയും കുട്ടികളെ അത്യാധികം സ്നേഹിച്ചുവന്നു എന്നു പ്രത്യേകിച്ചു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. അവരെ ശരിയായി വളർത്തുന്നതിലും ഉചിതമായ വിധത്തിൽ വിദ്യാഭ്യാസംചെയ്യിക്കുന്നതിലും മാതാപിതാക്കന്മാർക്കു നിഷ്പക്ഷയുണ്ടായിരുന്നു. കുട്ടികൾക്കു വലിയ സുഖാനുഭവങ്ങൾ ഒന്നും അനുവദിച്ചിരുന്നില്ല. അവർക്ക് അഹങ്കാരം മുതലായ ദുർഗ്ഗുണങ്ങൾ ഉണ്ടാകാതെ നല്ലവണ്ണം സൂക്ഷിച്ചു.

അളകുളോടു മയ്യുടയായി പ്പെരുമാറാനും ശീലിപ്പിച്ചു. ഇങ്ങനെ രാജ്യകാര്യങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കിയും കുട്ടികളെ രക്ഷിച്ചും വസിച്ചതിനിടയിൽ രാജകുമാരനും പഠനവും കപ്പൽ സഞ്ചാരം ചെയ്യേണ്ടതായിവന്നുകൂടി.

൧൯൦൦-ാം വർഷത്തിൽ ഇംഗ്ലീഷുകാർ തെക്കേ അഫ്രിക്കയിൽ ബോവർജ്ജാതിക്കാരോടു ഒരു വലിയ യുദ്ധം നടത്തി. ആ സന്ദർഭത്തിൽ ഇംഗ്ലീഷുകാർക്ക് അസ്ട്രേലിയ, ക്യാനഡ, ഇൻഡ്യാ മുതലായ രാജ്യങ്ങളിൽനിന്നു സഹായം ലഭിച്ചു. ഈ രാജ്യങ്ങൾ എല്ലാം ഇംഗ്ലീഷുകാരുടെ വകയാണ്. എങ്കിലും രാജ്യഭരണകാര്യത്തിൽ അവർ കൂടുതലായ സ്വാതന്ത്ര്യം വേണമെന്നു കുറെക്കാലമായി പരാതി പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. യുദ്ധം അവസാനിച്ചപ്പോൾ ഇംഗ്ലീഷുകാർ മേൽപ്പറയപ്പെട്ട രാജ്യവാസികൾക്കു ചില കൂടുതൽ അവകാശങ്ങൾ നൽകുവാൻ നിശ്ചയിച്ചു. വിക്ടോറിയ മഹാരാജ്ഞിക്കു ഇതു വളരെ സമ്മതമായിരുന്നു. ൧൯൦൨-ൽ അസ്ട്രേലിയായിലെ ഭരണത്തിന്നു ഒരു പൊതുജനസഭയെ ചുമതലപ്പെടുത്തി ആ സഭയുടെ പ്രഥമയോഗത്തിൽ ഇംഗ്ലീഷുരാജവംശത്തിന്റെ പ്രതിനിധിയായി ജാർജ്ജ് രാജകുമാരൻ സന്നിഹിതനാകണമെന്നു മഹാരാജ്ഞി നിശ്ചയിച്ചിരുന്നു. എന്നാൽ ആ ഏറ്റവും തല്പാലം നിറുത്തിവയ്ക്കേണ്ടതായി വന്നുകൂടി.

൧൯൦൨-ാം വർഷം ജനുവരിമാസം പകുതിയായപ്പോൾ വിക്ടോറിയ മഹാരാജ്ഞിക്കു ഒരു കുറിയായ ദേഹാസ്വാസ്ഥ്യം വന്നുഭവിച്ചു. അതു അവസാനത്തെ ഭീനമാണെന്നു വൈദ്യന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെട്ടു. അശ്രുതന്മാരും ബന്ധുക്കളും എല്ലാം തലസ്ഥാനപട്ടണത്തിൽ കൂട്ടുകൂടിത്തുടങ്ങി. ദുർഭേദങ്ങളിലുള്ള ബന്ധുക്കൾ ഭീനവർത്തമാനം അറിയാൻ മണിക്കൂറുകാരും കമ്പിഅടിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. പരിഷ്കൃതലോകത്തിന്റെ ശ്രദ്ധ മുഴുവനും ലണ്ടൻപട്ടണത്തിലേക്കു നേരിടപ്പെട്ടു. നാൾക്കുനാൾ മഹാരാജ്ഞിയുടെ ദേഹശക്തി ക്ഷയിച്ചുവന്നു വിവരം ലോകമെങ്ങും പരന്നു. ജനുവരിമാസം ൨൧-ാംനൂപുത്രമിത്രാദികളുടേയും ബന്ധുജനങ്ങളുടേയും മുമ്പിൽവെച്ചു മഹാരാജ്ഞി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ഇഹലോകവാസം വെടിയുകയും ചെയ്തു. വിക്ടോറിയ മഹാരാജ്ഞി നാട്ടുനീങ്ങിയ വർത്തമാനംകേട്ടു ലോകരാസ

കുലം ദുഃഖസമുദ്രത്തിൽ നിമഗ്നരായി. മഹാരാജാജി തിരുമനസ്സ് കോണ്ടു നര-സംവത്സരം രാജ്യഭാരംചെയ്തു. ആ കാലം മുഴുവനും ബ്രിട്ടീഷുകാർക്കു മഹാഭാഗ്യമായിരുന്നു. ഭൂലോകമൊട്ടുക്കു സമാധാനം ഉറച്ചു. വാണിജ്യം പ്രബലമായിത്തീർന്നു. ധനം വർദ്ധിച്ചു. കലാ വിദ്യകളും ശാസ്ത്രങ്ങളും അഭിവൃദ്ധിയെ പ്രാപിച്ചു. അതിനാൽ ലോക മാതാവായ ഈ മഹാരാജാജിയുടെ ദേഹവിയോഗത്തിൽ അവരുടെ സന്താനങ്ങളെപ്പോലെ പ്രജകളെല്ലാപേരും ദുഃഖിച്ചു.

വിക്ടോറിയ മഹാരാജാജി അന്ത്യം ദയാശീലയും അനേകം സൽഗുണങ്ങളുടെ വിളനിലയും അയിരുന്നതിനാൽ ആ മഹാരാജാജിയെ “ഗുണവതി വിക്ടോറിയ” എന്നു ജനങ്ങൾ പുകഴ്ത്തിപ്പോരുന്നു.

അഞ്ചാം അദ്ധ്യായം.

ഭൂലോകസഞ്ചാരം.

മഹാരാജാജിയുടെ മരണശേഷം അവിടുത്തെ സീമന്തപുത്രനും നമ്മുടെ കഥാപുരുഷന്റെ പ്രിയപിതാപുത്രനായ എഡ്വേർഡ് യുവരാജാവു ഇംഗ്ലണ്ടിലെ മഹാരാജാവായിത്തീർന്നു. അക്കാലത്തു് ആ തിരുമേനിക്കു നാലു വയസ്സ് പ്രായമുണ്ടായിരുന്നു. അവിടുന്ന് മഹാമനസ്സും രാജ്യഭരണവിഷയത്തിൽ അതി വിദഗ്ദ്ധനും അയിരുന്നതിനാൽ പ്രജകൾ ഏറ്റവും സന്തോഷിച്ചു. തന്റെ മുതാവിന്റെ കാലത്തിൽ ബ്രിട്ടീഷു സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ ഭരണം കയ്യേറ്റിരുന്ന വിപ്ലാതന്മാരായ മന്ത്രിസത്തമന്മാരുടെ ഭരണനൈപുണ്യത്തെ കണ്ടറിഞ്ഞിരുന്നതുകൊണ്ടു അദ്ദേഹത്തിനു ഒത്തമ രാജാവിന്നു വേണ്ടതായ സകല ഗുണങ്ങളും തികഞ്ഞിരുന്നു. പ്രജകളുടെ പൊതുയോഗമായ പാർലിമെൻറു മഹാസഭയിൽ അദ്ദേഹമായി എഴുന്നള്ളിയപ്പോൾ തന്റെ പ്രജകൾക്കു ഇഷ്ടമുള്ളതേ താൻ പ്രവർത്തിക്കയുള്ളൂ എന്നും അവരുടെ ക്ഷേമമാണു തന്റെ ക്ഷേമമെന്നും എല്ലാകാര്യങ്ങളിലും പുണ്യവതിയായ തന്റെ മാതാവിനെ അനുകരിക്കുന്നതാണെന്നും അവിടുന്ന്

പ്രസ്താവിച്ച ജനങ്ങളെ അർഹാഭ്യർത്ഥത്തിൽ ലയിപ്പിച്ചു. രാജ്യത്തിനും പ്രജകൾക്കും ചെറുശ്ചാർത്ഥം മേൽക്കുമേൽ വലിക്കുന്നതിനായി എഡ് വെർഡ് മഹാരാജാവു വളരെ പ്രയത്നിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ബോവർ യുദ്ധത്തിൽ മാത്രമല്ലാത്ത യഥാക്രമം സഹായിച്ച ക്യാനഡാ, അസ്ട്രേലിയ, ന്യൂസീലൻഡ് മുതലായ രാജ്യങ്ങളിൽ ഇംഗ്ലീഷ് രാജകുടുംബത്തിന്റെ പ്രതിനിധിയായി സഞ്ചരിച്ച അ രാജ്യവാസികൾക്കു നന്ദിപ്രകടനത്തിനായി ജാജ്ജ് രാജകുമാരനെ നാട്ടുനീങ്ങിപ്പോയ വിക്ടോറിയ മഹാരാജ്ഞി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ചുമതലപ്പെടുത്തിയിരുന്നുവെന്നു മുൻപു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ. മുൻ പ്രസ്താവിച്ചപോലെ അസ്ട്രേലിയക്കാരുടെ അപേക്ഷപ്രകാരം അവിടെ “അസ്ട്രേലിയ പ്രജാധിപത്യം” എന്ന നാമധേയത്തോടുകൂടി ഒരു പുതിയ ഭരണസമ്പ്രദായം ഏർപ്പാടുത്തണമെന്നു ബ്രിട്ടീഷ് ഗവണ്മെൻറു നിശ്ചയിച്ചിരുന്നു. ഈ നേതന ഏർപ്പാടനുസരിച്ചു അദ്ദേഹത്തെ മഹാരാജനായോരത്തിൽ അദ്ധ്യക്ഷാ വഹിക്കുന്നതു ജാജ്ജ് രാജകുമാരൻതന്നെ വേണമെന്നാണു വിക്ടോറിയ മഹാരാജ്ഞി തീർച്ചപ്പെടുത്തിയിരുന്നതു. പ്രജാക്ഷേമകാംക്ഷിയായ എഡ്വർഡ് ചക്രവർത്തി അവർകൾ, മഹാരാജ്ഞി നാട്ടുനീങ്ങിയിരുന്ന ഭരണസമാധാനത്തിലും അവിടെത്തെ തീർച്ചയ്ക്കു യാതൊരു ഭേദവും വരാൻപാടില്ലെന്നു തീർമാനിച്ചു. ചക്രവർത്തിതിരുമനസ്സിലെ കല്പനപ്രകാരം ജാജ്ജ് രാജകുമാരൻ തന്റെ പ്രിയപത്നിയോടൊന്നിച്ചു മുൻപു മാച്ച്മാസത്തിൽ ഇംഗ്ലണ്ടിൽ നന്നു കപ്പൽ കയറി യാത്രപുറപ്പെട്ടു. യാത്രയ്ക്കുതക്കിയപ്പോൾ രാജകുമാരന്റെ കൊട്ടാരത്തിൽ വെച്ചു ഒരു ചെറിയ സംഭവം നടന്നതു ഇവിടെ പ്രസ്താവയോഗ്യമാണ്.

രാജകുമാരന്റെ കുട്ടികൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെയും മാതാപിതാക്കളുടെയും വാത്സല്യഭാജനങ്ങളായിരുന്നു എന്നു പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. കുട്ടികളെവിട്ടു ദൂരയാത്രചെയ്യുന്നതു അവർക്കു സങ്കടമായിത്തോന്നി. മാതാപിതാക്കൾ മനസ്സാധിക്കുന്നതു കണ്ട് ഏഴുവയസ്സു പ്രായമുള്ള അവരുടെ മുത്തപുത്രനായ എഡ്വേർഡ് രാജകുമാരൻ ഓടിച്ചെന്നു അമ്മനമ്മമാരെ അശ്ശേപ്പിച്ചുകൊണ്ടു “കുഞ്ഞുങ്ങളെ എല്ലാവരെയും

ഞാൻ നല്ലവണ്ണം സൂക്ഷിച്ചുകൊള്ളാം. അച്ഛനും അമ്മയും സന്തോഷമായി പോസ്റ്റർ" എന്നു പറഞ്ഞത് അവരെ അശ്വസിപ്പിച്ചു. പുത്രന്റെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ അച്ഛനമ്മമാർക്കു അതിരറ്റ സന്തോഷമുണ്ടായി. തന്റെ മാതാപിതാക്കന്മാർ പോകുന്നത് രാജ്യത്തിന്റെ ഗുണത്തിനാണെന്നും അവരെ ആ പ്രവൃത്തിയിൽ ഉത്സാഹിപ്പിക്കേണ്ടതു തന്റെ കർത്തവ്യകർമ്മമാണെന്നും ജനങ്ങളുടെ കാര്യമാണു പ്രധാനമായിട്ടുള്ളതെന്നും ബാലനായ എഡ്വേർഡ് രാജകുമാരൻ ധരിച്ചിരുന്നു. ഈ ചെറിയ സംഭവത്തിൽ ജാജ്ജ് രാജകുമാരൻ തന്റെ സന്താനങ്ങളെ വളർത്തുന്നതിൽ എത്രമാത്രം ശ്രദ്ധകാണിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നും സ്വരാജ്യസ്നേഹം ജനാനുകമ്പ മുതലായ ഉൽകൃഷ്ടഗുണങ്ങൾ അവരുടെ മനസ്സിൽ എത്രവളരെ ലോകുരിച്ച് തന്നുവെന്നും നമുക്കു ഏറെക്കുറെ മനസ്സിലാക്കാവുന്നതാണ്.

ജാജ്ജ് രാജകുമാരൻ 'യാക്കിലെപ്രഭു' എന്നു ഒരു സ്ഥാനം കൂടി ഉണ്ടായിരുന്നു. ജനങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തെ ആ പേർ പറഞ്ഞാണു വിളിച്ചുവന്നത്. മേരി രാജകുമാരിയെ 'യാക്കിലെപ്രഭു' എന്നും വിളിച്ചു വന്നിരുന്നു. എന്നാൽ എഡ്വേർഡ് ചക്രവർത്തി ഇംഗ്ലണ്ടിലെ മഹാരാജാവായപ്പോൾ ജാജ്ജ് രാജകുമാരൻ 'യാക്കിലെ പ്രഭു' എന്ന സ്ഥാനം മാറി 'വെയിൽസിലെ രാജകുമാരൻ' എന്ന ഉൽകൃഷ്ട സ്ഥാനം സിദ്ധിച്ചു. വളരെ സംവത്സരങ്ങളായിട്ടു ഇംഗ്ലണ്ടിൽ അപ്പോഴപ്പോൾ നാടുവാഴുന്ന മഹാരാജാക്കന്മാരുടേയോ മഹാനാണിമാരുടേയോ മൃതപുത്രൻ "വെയിൽസിലെ രാജകുമാരൻ" എന്ന പ്രശസ്തനാകും കല്പിച്ചുപോരുന്നു. തന്റെ പിതാവിന്റെ അടുത്തകിടി ടാവകാരി. അയ്യതുന്നതിനാലാണ് ജാജ്ജ് രാജകുമാരൻ ഈ പദവി ലഭിച്ചത്. വെയിൽസ് രാജകുമാരനേയും രാജകുമാരിയേയും യാത്ര അയക്കുന്നതിനായി എഡ്വേർഡ് ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സു കൊണ്ടു അവർ കയറിയിരുന്ന കപ്പലിൽ എഴുന്നള്ളി. അവിടെ കൂടിയ ഒരു യോഗത്തിൽവെച്ചു അവർക്കു മഹാഭാരതസമയം ഉണ്ടാക്കിയ പല മഹാനാടകം രാജകുമാരന്റെ സ്വഭാവഗുണങ്ങളെപ്പറ്റി വർണ്ണിച്ചു. അവശ്യം നേരിട്ടപ്പോൾ ബ്രിട്ടീഷ് കാക്കു വേണ്ടസ്ഥാനം നൽകിയ അസ്ട്രേലിയ, ക്രാനഡ, ന്യൂസീലണ്ടു മുതലായ രാജ്യ

ങ്ങളിൽ സഞ്ചരിച്ച് അവിടെയുള്ള ജനങ്ങളോടു ബ്രിട്ടീഷ് ഗവണ്മെന്റിനേയും ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സിലേയും നന്ദിയെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതിനായിട്ട് തന്റെ പ്രിയപുത്രനെ അയക്കുന്നുവെന്നും ആ കൃത്യം നിർവ്വഹിക്കുന്നതിനു രാജകുമാരൻ സർവ്വമാ യോഗ്യനാണെന്നും രാജകുമാരന്റെ സന്ദർശനംകൊണ്ടു ഇംഗ്ലണ്ടുരാജ്യവും മറ്റ് രാജ്യങ്ങളും തമ്മിലുള്ള സ്നേഹം വളരെ വർദ്ധിക്കുമെന്നും എഡ്വേർഡ് ചക്രവർത്തി പ്രസ്താവിച്ചു. രാജകുമാരൻ സൗശീലവാദി ഗുണങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അച്ഛനേയും സഹോദരിയ്ക്കിരിക്കുന്നവനും ഇതിൽനിന്നു നല്ലവണ്ണം വെളിവാകുന്നുണ്ടല്ലോ.

ആറാം അദ്ധ്യായം.

ഭൂലോകസഞ്ചാരം (൨)

ബഡുമിത്രാദികളുടേയും നാട്ടുകാരുടേയും സ്നേഹബാഹുമാനങ്ങളോടുകൂടി വെയിൽസ് രാജകുമാരനും മേരിരാജകുമാരിയും ഇംഗ്ലണ്ടിൽ നിന്നും തിരിച്ചു ജിബ്രാൾട്ടർ, മാർട്ടാ മുതലായ പ്രസിദ്ധസ്ഥലങ്ങൾ സന്ദർശിച്ചതും തന്റെ അമ്മ ഏഡൻ (അദൻ) നഗരത്തിൽ എത്തി. അവിടെ ജനങ്ങൾ അവരെ അത്യാനന്ദത്തോടുകൂടി സ്വീകരിച്ചുവെന്നു ഉപചാരങ്ങൾ ചെയ്തു. ഏഡൻ പട്ടണം ചുറ്റിക്കണ്ടിട്ടു അവർ അവിടെ നിന്നു പുറപ്പെട്ടു സിലോൺ ദ്വീപിന്റെ തലസ്ഥാനമായ കൊളമ്പിൽ എത്തി. യുവരാജാവിനേയും മഹിഷിയേയും കണ്ടപ്പോൾ അവിടെത്തെ ജനങ്ങൾ പ്രദർശിപ്പിച്ച ഉത്സാഹത്തിനു അതിരില്ലായിരുന്നു. രാജകുമാരൻ തന്റെ പത്തൊൻപതാമത്തെ വയസ്സിലാണല്ലോ ഈ പട്ടണം ആദ്യം സന്ദർശിച്ചത്. അതിലും അധികം സന്തോഷം തനിക്കിപ്പോൾ ഉണ്ടെന്നും സിലോൺ ദ്വീപുകാരുടെ രാജഭക്തിയേപ്പറ്റി അഭിനന്ദിക്കുന്നുവെന്നും അവരുടെ നന്മയ്ക്കായ് കഴിയുന്നിടത്തോളം പ്രവർത്തിക്കുന്നതാണെന്നും അദ്ദേഹം അവനഗരത്തിലുള്ള ജനങ്ങളെ അറിയിപ്പിച്ചു. യുവരാജാവിന്റെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു

പോലും അവർ ആനന്ദഭരിതരായിത്തീർന്നു. അദ്വൈതമായി ഏഷ്യാപണ്ഡത്തിൽ പ്രവേശിച്ച മേരി രാജകുമാരിയ്ക്കു രാജ്യങ്ങളുടെ രമണീയ പ്രകൃതിവൈചിത്ര്യവും ജനങ്ങളുടെ അത്യാധികമായ വിനയസ്വഭാവവും കണ്ടു ഏറ്റവും ആശ്ചര്യം ഉണ്ടായി.

സിലോൺ ദ്വീപിൽ നിന്നും പുറപ്പെട്ട അവർ സിംഗപ്പൂരിലേക്കുപോയി. അവിടങ്ങളിൽ സഞ്ചരിച്ച ബ്രിട്ടീഷ് ഭരണം മൂലം രാജ്യത്തിനു ഉണ്ടായിട്ടുള്ള അസാമാന്യമായ നാശാധനത്തെയും അഭിവൃദ്ധിയേയും തുക്കൺചാത്തു നല്ലവണ്ണം മനസ്സിലാക്കി. സിംഗപ്പൂരിൽ നിന്നു കപ്പൽ കയറി കരേണാൾ യാത്രചെയ്തതിൽ പിടന്ന അസ്ട്രേലിയായിലെ ഒരു പ്രധാന നഗരമായ മെൽബോൺ പട്ടണത്തിൽ എത്തി പൗരന്മാർ വളരെ അല്ലാടത്തോടുകൂടി അവരെ എതിരേറു രാജകുമാരൻ അവിടെ എത്തിയതു അസ്ട്രേലിയായിലെ ഒന്നാമത്തെ ജനപ്രതിനിധിസഭ സ്ഥാപിക്കുന്നതിന്നു സ്വപ്നം ദിവസം മുമ്പായിരുന്നു. വിക്ടോറിയ മാറാരാജ്ഞിയുടെ ദേഹവിയോഗം കൊണ്ടു നാട്ടു മുഴുവൻ ദുഃഖത്തിൽ മുഴുകിയിരുന്ന ആ സമയത്തുപോലും തങ്ങളുടെ ഹിതത്തെ പ്രവർത്തിക്കാനായി അവിടെ വന്ന യുവരാജാവിനെ കണ്ടു ജനങ്ങൾ സന്തോഷാശ്രുക്കൾ പൊഴിച്ചു. ജനപ്രതിനിധി സഭ സ്ഥാപിക്കുമ്പോൾ അല്പകുറവു പാറിക്കാനായി നിയോഗിക്കപ്പെട്ടിരുന്ന യുവരാജാവു ക്ലിപ്തദിവസം അസ്ട്രേലിയക്കാരുടെയും മറ്റു രാജ്യങ്ങളിൽ നിന്നും വന്നിട്ടുണ്ടായിരുന്ന പ്രഭുക്കന്മാരുടേയും മദ്ധ്യത്തിൽ വെച്ചു അവരുടെ ഹസ്തതാഡനാദികളോടുകൂടി ബ്രിട്ടീഷ് സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ നാഥനായ പിതാവിന്റെ പ്രതിനിധിയായി രാജകീയവിളംബരത്തെ പ്രഖ്യാപനംചെയ്തു. ആ അവസരത്തിൽ അദ്ദേഹം അസ്ട്രേലിയക്കാർ ബോവർയൂലത്തിൽ ചെയ്ത സഹായത്തിനായി നന്ദിപറഞ്ഞും അവരെ വളരെ അനുരോദിച്ചും പ്രസംഗിച്ചു. ഈ പ്രസംഗം ഇംഗ്ലണ്ടും അസ്ട്രേലിയയും തമ്മിലുള്ള സ്നേഹത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിന്നു ഇടയാക്കി,

അസ്ട്രേലിയയിൽ നിന്നു യുവരാജാവു അമേരിക്കയിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. വഴിമദ്ധ്യേ തെക്കേ അമേരിക്കയിലുള്ള ചില സ്ഥലങ്ങളെ

യും സന്ദർശിച്ചു. അവിടെവെച്ചു ബോവർ യുദ്ധത്തിൽ ശത്രുക്കളെ തോല്പിച്ചു കീഴ്ത്തിസ്ഥാപിച്ച പ്രസിദ്ധ സേനാനായകനായ കിച്ചു നർ പ്രഭുവും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പരിവാരങ്ങളും മറ്റു പല ഉദ്യോഗ സ്ഥന്മാരും അദ്ദേഹത്തെ ചെന്നുകണ്ടു. അവർ യുദ്ധത്തിൽ കാണിച്ച മനോഭയെയ്തേയും രാജഭക്തിയേയും മറ്റും പററി പ്രാശംസിച്ചു. അദ്ദേഹം അവർക്കു മംഗളം പ്രാർത്ഥിച്ചു. അവിടെ നിന്നു അദ്ദേഹം പിന്നീടു ക്യാനഡായിലേക്കു യാത്രചെയ്തു. ക്യാനഡാ വടക്കേ അമേരിക്കയിൽ ഇംഗ്ലീഷുകാരുടെ വകയായ ഒരു വലിയ രാജ്യമാകുന്നു. അവിടെയുള്ള ജനങ്ങൾ ഭൂരിപക്ഷവും ഇംഗ്ലണ്ടിൽ നിന്നു കുടിയേറി പാർത്തവരെന്നുവരുന്നു. ഇംഗ്ലീഷുകാരുടെ പ്രതിനിധിയായി അവിടെ രാജ്യം ഭരിക്കുന്ന പ്രധാന ഉദ്യോഗസ്ഥന്റെ പേര് "ഗവണ്ണർജനറൽ" എന്നാകുന്നു. ഈ ഭരണാധികാരിയെ ഇംഗ്ലണ്ടിൽ നിന്നുമാണ് നിയമിച്ചിരിക്കുന്നത്. യുവരാജാവും മഹിഷിയും ക്യാനഡായിൽ ഗവണ്ണർജനറലിന്റെ അതിഥിയായി താമസിച്ചു ദിക്കെല്ലാം സഞ്ചരിച്ചു കണ്ടു. പ്രധാനനഗരങ്ങളിലെ നിവാസികൾ അദ്ദേഹത്തിനു മംഗളപത്രങ്ങൾ സമർപ്പിച്ചു. അവയ്ക്കു മറുപടിയായി അദ്ദേഹം അവർക്കു ഇംഗ്ലീഷു ഗവണ്മെന്റിന്റെ വന്ദനങ്ങൾ പറയും ഇംഗ്ലണ്ടുമായുള്ള അവരുടെ സ്നേഹബന്ധം മേൽക്കുമേൽ ഉറപ്പായിത്തീരമെന്നു പ്രസ്താവിക്കയും ചെയ്തു. യുവരാജാവിന്റെ വിനോദത്തിനായി മത്സരപന്തുകളി, കുരിശുപന്തയും, വള്ളംകളികൾ മുതലായ വിനോദകാഴ്ചകൾ പട്ടണംതേരും നാട്ടുകാർ ഒരുക്കിയിരുന്നു. ഇവയെല്ലാം കണ്ടു അനന്ദിച്ചു ദമ്പതികൾ ക്യാനഡായിൽ കുറെ ദിവസങ്ങൾ കഴിച്ചു കൂട്ടി. ഭൂലോകത്തിലെ പ്രധാനകാഴ്ചകളിൽ ഒന്നായ നയാഗ്രാ എന്ന സ്ഥലത്തെ വിശേഷമായ വെള്ളച്ചാട്ടത്തേയും അവർ ചെന്നു കണ്ടു. അമേരിക്കക്കാരുടെ അപരിമിതമായ സന്തോഷത്തിനു പാത്രീഭവിച്ചു അവർ അവിടെ നിന്നു അക്രോബർമാസത്തിൽ തിരിച്ചു സൗഖ്യമായി ഡിസംബർ മാസാരംഭത്തിൽ ഇംഗ്ലണ്ടിൽ ചെന്നു ചേർന്നു.

യുവരാജാവിനേയും പത്നിയേയും ജനങ്ങൾ മുറുപോലെ ആദരിച്ചു ലണ്ടൻ മഹാനഗരത്തിലേക്കു കൊണ്ടുപോയി. ആദ്യമായി മാതാ

പിതാക്കന്മാരെ കണ്ടു താൻ സഞ്ചരിച്ച രാജ്യനിവാസികളുടെ ക്ഷേമാഭിമുഖികളെ പഠിപ്പിച്ചു. യുവരാജാവും സവിസ്തരം അവരെ അറിയിച്ചു. ഇംഗ്ലണ്ടും ഇറ്റലിയുംകാർ കടിയേറ്റിപ്പോയതുവരുന്ന മറ്റു രാജ്യങ്ങളും തമ്മിലുള്ള സ്നേഹപൂർവ്വമായ ഇരിപ്പിനെ കണ്ടു എഡ്വേർഡ് മഹാരാജാവും മന്ത്രിമാരും സന്തുഷ്ടരായിത്തീർന്നു. ലണ്ടൻ പട്ടണത്തിലെ പൗരന്മാർ യുവരാജാവിനെയും മേരി രാജകുമാരിയെയും യോഗങ്ങൾ കൂട്ടി അനുഗമിച്ചു. പൗരപ്രധാനിയായ ലാർഡ് മേയർ അവർക്ക് അതി കേമമായ ഒരു വിരുന്നുകൊണ്ടു നന്ദി. അതിൽ രാജകുമാരന്മാർ, മന്ത്രിമാർ, പ്രഭുക്കന്മാർ എന്നു വേണ്ട സകല പൗരശ്രേഷ്ഠന്മാരും ഹാജരായിരുന്നു. ആ അവസരത്തിൽ യുവരാജാവ് ജനങ്ങളെയും അവരുടെ സ്വഭാവഗുണങ്ങളെയും പഠിപ്പിക്കുവാനായ ഒരു പ്രസംഗം ചെയ്തു. ആ പ്രസംഗത്തിൽ ക്യാനഡ, ബ്രസീൽ, ഫ്രീഡോമിയ എന്നീ രാജ്യങ്ങൾക്കു ഇംഗ്ലണ്ടിന്റെ നേക്കുള്ള സ്നേഹത്തെയും ഇംഗ്ലീഷ് ഗവർണ്മെന്റ് അവരോടു പ്രദർശിപ്പിക്കേണ്ട നയത്തെയും കുറിച്ചു പല പ്രധാന സംഗതികളും പ്രസ്താവിച്ചിരുന്നു. ഈ പ്രസംഗത്തിൽ നിന്നു വെളിച്ചമായ യുവരാജാവിന്റെ ബുദ്ധിശക്തിയെയും പ്രജാസ്നേഹത്തെയും പഠിപ്പിക്കുവാൻ നാട്ടുകാർ പ്രശംസിച്ചു.

യുവരാജാവ് ഈ യാത്രയിൽ നല്ലത്തിനെയായിരും മയിൽസുറ്റാ സഞ്ചരിച്ചു. അതിൽ മുപ്പത്തിയുവായിരവും കടൽപ്പരിവേഷമായിരുന്നു. ഓരോ ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സിലെപ്പോലെ ഭൂലോകസഞ്ചാരം ചെയ്തിട്ടുള്ള ഒരു മഹാരാജാവ് ഭേദം എവിടെ എങ്കിലും ഉണ്ടോ എന്നു സംശയമാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ യാത്രകൾ അദ്ദേഹത്തെ മഹാമനസ്സനും ധീരനും അത്യന്തം നീതിജ്ഞനും അക്കിത്തീർത്തിട്ടുണ്ട്. യുവരാജാവും രാജകുമാരിയും സഞ്ചരിച്ച ദിക്കുകളിലെല്ലാം ബ്രിട്ടീഷ് രാജമഹനങ്ങളടങ്ങിയ കൊടികളാകൾ പരന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. ബ്രിട്ടീഷ് സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ വിസ്തൃതിയെ എത്രത്തോളമുണ്ടെന്നു ഇതിൽ നിന്നു ഏകദേശം ഉറപ്പാക്കാമല്ലോ.

ഏഴാം അദ്ധ്യായം.

ഇൻഡ്രാ സന്ദർശനം.

നമ്മുടെ ഇൻഡ്രാമഹാരാജ്യത്തിന്റെ ഭരണകർത്താക്കന്മാർ ഇംഗ്ലീഷുകാരാണല്ലോ. അവരുടെ അഗമനത്തിനുമുമ്പു രാജ്യത്തിൽ എല്ലായിടത്തും കലഹങ്ങൾ വലിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. രാജ്യം മുഴുവനും മഹാമാറായ അവർക്ക് അധീനമായതിന്റെ ശേഷമാണ് ഇൻഡ്രാക്കാരായ നമുക്കു സമാധാനവും രക്ഷയും കിട്ടിത്തുടങ്ങിയത്. ബ്രിട്ടീഷുഭരണംകൊണ്ടു നമുക്കു സുസ്ഥിരമായ നന്മയ്ക്കു ഇടവന്നിട്ടുണ്ട്. ഇൻഡ്രാമഹാരാജ്യമൊട്ടുക്കു ഇപ്പോൾ കാണുന്ന സകല പരിഷ്കാരങ്ങളും അവർ മൂലം ഉണ്ടായിട്ടുള്ളവയാണ്.

ഏകദേശം അൻപത്തി ഏഴു കൊല്ലങ്ങൾക്കു മുമ്പു വരെ ഇൻഡ്രാമഹാരാജ്യത്തെ സംബന്ധിച്ചുള്ള സകലകാര്യങ്ങളും അന്വേഷിച്ചുപോന്നതു “ഇന്ത്യൻ ഇൻഡ്രാക്കവനി” എന്നു പേരോടു കൂടിയ ഒരു ഇംഗ്ലീഷു കച്ചവടസംഘമായിരുന്നു. എന്നാൽ ൧൮൫൮-ാം വർഷം ഇംഗ്ലണ്ടിലെ വിക്ടോറിയാമഹാരാജി അവർക്കു നേരിട്ടു ഇൻഡ്രാരാജ്യഭരണം കയ്യേറ്റു. അപ്പോൾ ആ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ഒരു വിളംബരം പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തി. ആ വിളംബരത്തിൽ ഇൻഡ്രാക്കാരായ പ്രജകളുടെ ക്ഷേമം ഏപ്പോഴും തന്റെ മനസ്സിൽ ഇരിക്കുമെന്നും അവരുടെ ശ്രദ്ധോദ്യമത്തിനായി സർവ്വതാൻ യത്നിക്കുന്നതാണെന്നും അറിയിക്കുന്ന പ്രത്യേകിച്ചു കല്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ജനഹിതശംഭിയായ ആ വിളംബരം ഇൻഡ്രാക്കാരായ സകല ജനങ്ങളെയും അനന്ദത്തുന്ദിലരാക്കി. വിക്ടോറിയാമഹാരാജിയിരുടെ ഭരണംകൊണ്ടു ഇൻഡ്രാമഹാരാജ്യത്തിനു അഭൂതപൂർവ്വമായ ശ്രേഷ്ഠ ലഭിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതു നീരാക്ഷേപമാണ്. ഇൻഡ്രാക്കാരുടെ നേക്കു പ്രത്യേക വാസ്തവ്യമുണ്ടായിരുന്ന ആ മഹാരാജി ഇൻഡ്രാനിവാസികളെ സന്ദർശിക്കുന്നതിനായി തന്റെ പ്രിയപുത്രനായ ഏഡ്വേർഡ് രാജകുമാരനെ അയച്ചിരുന്നു. അവിടുന്ന് ൧൮൭൫-ൽ ഇൻഡ്രാമഹാരാജ്യം മുഴുവനും സഞ്ചരിച്ചു. ഇൻഡ്രാക്കാരുടെ മേൽ മഹാരാജിക്കുള്ള കരുണാതിരേകത്തെ വെളിപ്പെടുത്തി.

ഇൻഡ്രാമഹാരാജ്യത്തു ബ്രിട്ടീഷുകോയുയുടെ അധീനത്തിലുള്ള ദേശങ്ങൾ കൂടാതെ അനേകം നാട്ടുരാജ്യങ്ങൾ ഉണ്ട്. ഈ നാട്ടുരാജ്യങ്ങൾ ഭരിക്കുന്നത് സ്വദേശരാജാക്കന്മാരാണ്. ഇൻഡ്രാമഹാരാജ്യത്തെയും അതിലുൾപ്പെട്ട നാട്ടുരാജ്യങ്ങളെയും സംരക്ഷിച്ചുപോരുന്നതു് ബ്രിട്ടീഷ് ഗവർണ്മെന്റിൽനിന്നാകുന്നു. അതുകൊണ്ടു മഹാജനങ്ങളുടെ പ്രാബല്യംനൂതനകൂലമായി മഹാരാജാവിനെ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് “ഇൻഡ്രാചക്രവർത്തിനി” എന്ന സ്ഥാനം സപീകരിച്ചു. വിക്ടോറിയ ചക്രവർത്തിനിയുടെ മരണാനന്തരം ഏഡ്വേർഡ് മഹാരാജാവിനെ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് ഇൻഡ്രാചക്രവർത്തിയായിത്തീർന്നു. രാജ്യമൊട്ടുക്കു ചുറ്റിപ്പറ്റിയിട്ടു് ഇൻഡ്രാക്കാശോടു നല്ലവണ്ണം പരിചയപ്പെട്ടിരുന്ന ആ ചക്രവർത്തി തന്റെ പുത്രനും തന്നെപ്പോലെ ഇൻഡ്രയിൽ സഞ്ചരിച്ചു രാജ്യത്തിന്റെ സ്ഥിതിഭേദങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കേണ്ടതു് ആവശ്യമാണെന്നു നിശ്ചയിച്ചു. ഏഡ്വേർഡ് ചക്രവർത്തിക്കു് ഇൻഡ്രാക്കാശോടുള്ള സ്നേഹം അത്ര ഗാഢമായിരുന്നു.

ദേശസഞ്ചാരം കഴിഞ്ഞു മടങ്ങിവന്ന യുവരാജാവിനു് രണ്ടുമൂന്നു സംവത്സരക്കാലം ഇംഗ്ലണ്ടിൽതന്നെ താമസിച്ചു. കിരീടാവകാശിയായ യുവരാജാവിനു് നിവർത്തിക്കേണ്ടതായ അനേകം ഭാരമേറിയ കൃത്യങ്ങൾ അവിടെ ഉണ്ടു്. ആ കൃത്യങ്ങളിൽ ഏറ്റവും രാജ്യകാര്യങ്ങൾ നല്ലതിന്മണ്ണം കണ്ടറിഞ്ഞു അദ്ദേഹം ജനങ്ങളുടെ നന്മയ്ക്കായി കാലയാചനം ചെയ്തു. ദൂതന്മാരെയെല്ലാം രാജ്യങ്ങൾ സന്ദർശിക്കുന്നതിൽ യുവരാജാവിന്നു വളരെ താല്പര്യം ഉണ്ടായിരുന്നു എന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ. കുട്ടിക്കാലമുതൽ അരംഭിച്ച സഞ്ചാരങ്ങളിൽ ഇതുവരെയും ബ്രിട്ടീഷുകാർ ഏറ്റവും പ്രധാനമായി ഗണിച്ചിരിക്കുന്ന ഇൻഡ്രാമഹാരാജ്യം സന്ദർശിക്കുന്നതിന്നു അദ്ദേഹത്തിന്നു ഇടവന്നില്ല. പ്രാചീനപരിഷ്കാരത്തിന്റെ ഉൽപ്പത്തിസ്ഥാനവും പുരാതനകാലം മുതൽക്കേ സശസ്തരായ വിധത്തിൽ വർത്തിച്ചുപോരുന്ന ഹിന്ദുക്കളുടെ നിവാസഭൂമിയുമായ ഇൻഡ്രാമഹാരാജ്യത്തെ കാണുന്നതിന്നു രാജകുമാരനു് ആദ്യമേതന്നെ അഭിലാഷമുണ്ടായിരുന്നു. തന്റെ പുത്രൻ ഇൻഡ്രയിൽ പോയിവരണമെന്നു് ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് ചെയ്ത നിശ്ചയം യുവരാജാവിന്നു വളരെ ഉത്സാഹപ്രദമായിരുന്നുവെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ.

യാത്രയ്ക്കുവേണ്ട ഒരുക്കങ്ങൾ ചെയ്തുകഴിഞ്ഞതിന്റെ ശേഷം യുവരാജാവും മേരിരാജകുമാരിയും ൧൯൦൫-ൽ "റീനൌൺ" എന്ന കപ്പലിൽ കയറി പുറപ്പെട്ടു. അവർ ബാംബേ തുറമുഖത്തു എത്തിയതു ചക്രവർത്തിതമനസ്സിലെ ജനനക്ഷത്രദിവസമായിരുന്നതിനാൽ ജനങ്ങൾക്ക് അത്യാധികമായ സന്തോഷമുണ്ടായി. ഇൻഡ്രാവൈസറായി അധികരണ കഴ്സൺപ്രഭുവും ബാംബേ ഗവർണറുംകൂടി യുവരാജാവിനേയും രാജകുമാരിയേയും ഫോവിസി എരിറേറ്റ നഗരത്തിൽ പ്രവേശിപ്പിച്ചു. അവർക്ക് സ്വാഗതം പറയുന്നതിനായി പ്രത്യേകം നിർമ്മിച്ചിരുന്ന മണ്ഡപത്തിൽവെച്ച് ബാംബേ നഗരവാസികൾ തങ്ങളുടെ രാജഭക്തിയേയും യുവരാജാവിന്റെ വരവുമുപേക്ഷിച്ച് ഇൻഡ്രാക്കാർക്ക് സിദ്ധിച്ച സൗഭാഗ്യത്തേയും വിവരിച്ച് ഒരു മംഗളപത്രം സമർപ്പിച്ചു. ആ പട്ടണത്തിലെ സ്ത്രീജനങ്ങൾ മേരിരാജകുമാരിക്കും ഒരു മംഗളപത്രം സമർപ്പിച്ചു. യുവരാജാവും പട്ടണപ്രദക്ഷിണം ചെയ്ത വീഥികൾതോറും ജനങ്ങൾ നിരന്നുനിന്നു അർപ്പിച്ചിളക്കവും വാഹനത്തിൽ പുഷ്പങ്ങൾ വർഷിക്കുകയും ചെയ്തു. പുരവാസികളുടെ ഉത്സാഹവും ഭക്തിയും കണ്ടു അദ്ദേഹം ഏറ്റവും വിസ്മയിച്ചു. സ്വദേശരാജാക്കന്മാരിൽ അനേകംപേർ അദ്ദേഹത്തെ സന്ദർശിച്ചു. പ്രഭുക്കന്മാരും ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും തങ്ങളുടെ സ്വാമിഭക്തിയെ പ്രദർശിപ്പിച്ചു. യുവരാജാവിന്റെ ദയ, അനന്ദംഭാവം, പ്രജാക്ഷേമതല്പരത മുതലായ സ്വഭാവഗുണങ്ങളാൽ ജനങ്ങളുടെ മനസ്സ് അകർഷിക്കപ്പെട്ടു.

ഇപ്രകാരം ഇൻഡ്രാജാജ്ഞാ പ്രവേശിച്ചുനാൾമുതൽക്കുതന്നെ തന്റെ സത്സഭാംഗംകൊണ്ടു ജനങ്ങളെ അർപ്പാദഭരിതരാക്കിത്തീർത്തുകൊണ്ടിരുന്ന യുവരാജാവിന്റെ വരവും ഓരോ പട്ടണവാസികളും അത്യാശയോടുകൂടെ പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

എട്ടാം അദ്ധ്യായം.

ഇൻഡ്രാസനം (൨)

ഏതദ്ദേശീയരാജാക്കന്മാരിൽ എഡ്വേർഡ് ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സിലേക്കു പ്രബലമായ വിശ്വാസവും അവരോടു് അനല്പമായ മമതയും ഉണ്ടായിരുന്നു. നാട്ടുരാജ്യങ്ങൾ ബ്രിട്ടീഷുസാമ്രാജ്യത്തിന്റെ താങ്ങുകളാണല്ലോ. ആ രാജ്യങ്ങളെ സന്ദർശിച്ചു അതുകളിലെ രാജാക്കന്മാരുമായുള്ള സമ്പ്രദായ വർദ്ധിപ്പിക്കണമെന്നു ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു പ്രത്യേകം തന്റെ പുത്രനോടു അജ്ഞാപിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ബ്രിട്ടീഷുകാരെ അനുകരിച്ചു ഭൂമികളുടെ അഭ്യുന്നതിക്കായി ഉത്സാഹിച്ചുപോരുന്ന അവരെ നേരിട്ടുകണ്ടു പരിചയപ്പെടണമെന്നുള്ള ഇഹരയോടുകൂടി യുവരാജാവു് ഫൈസാബാദ്, മൈസൂർ മുതലായ രാജ്യങ്ങളെ സന്ദർശിക്കുകയും, ഇൻഡ്രാമഹാരാജ്യത്തിന്റെ പ്രധാനനഗരങ്ങളിൽ വെച്ചു് പല രാജാക്കന്മാരെ കാണുകയും അവരുടെ യോഗക്ഷേമങ്ങളെപ്പറ്റി അന്വേഷിക്കുകയും ചെയ്തു. മഹാരാജാക്കന്മാർക്കു യുവരാജാവിന്റെ നേർക്കുണ്ടായിരുന്ന ഭക്തിബഹുമാനങ്ങൾക്കു അതിർപ്പില്ലായിരുന്നു.

ബാംബേ (മുംബയി) പട്ടണത്തിൽ എത്തിയ ഉടൻ യുവരാജാവിനെ എതിരേൽക്കുവാനായി കൂടിയിരുന്ന ജനങ്ങളിൽ പല രാജാക്കന്മാരും പ്രഭുക്കന്മാരും ഉണ്ടായിരുന്നു. യുവരാജാവിനെക്കണ്ടമാത്രയിൽതന്നെ ധാർദേശത്തെ മഹാരാജാവായ സർ പ്രതാപസിംഗ് തന്റെ രാജചിഹ്നമായ ഉടവാൾ ഉഴറി അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദത്തിൽ വെച്ചു നമസ്കരിച്ചുവത്രെ. ഇൻഡ്രാക്കാരായ സകലരേയും രക്ഷിച്ചു പോരുന്നതും ബ്രിട്ടീഷുഗവണ്മെന്റിൽ നിന്നാണെന്നു പ്രസ്താവിച്ചുകഴിഞ്ഞല്ലോ. രാജാധിരാജനായ ഇൻഡ്രാചക്രവർത്തിയുടെ അജ്ഞാനസരണം നടക്കുവാൻ താൻ സന്നദ്ധനാണെന്നു ആ രാജാവു് ഇപ്രകാരം ബോധ്യപ്പെടുത്തി. ഇൻഡ്രാമഹാരാജ്യത്തുള്ള വിശ്രുതനായ സ്വദേശരാജാക്കന്മാർ എല്ലാവരുടേയും മനസ്സിലുള്ള ഭക്തിബഹുമാനങ്ങളേയാണു പ്രതാപസിംഗ് രാജാവു് ആ അവസരത്തിൽ

അവിടെ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുത്തിയതെന്നു വിശേഷിച്ചു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ.

ബാംബേ നഗരം വിട്ടതിന്റെ ശേഷം യുവരാജാവും ജയപ്പൂർ, ഉദയപ്പൂർ, ബിക്കാനീർ മുതലായുള്ള രാജ്യപുത്ര (രാജപുത്ര) രാജാക്കന്മാരുടെ സാജ്യങ്ങളെ സന്ദർശിക്കുകയും അവിടങ്ങളിൽ വെച്ചുണ്ടായ സൽക്കാരങ്ങൾ സ്വീകരിക്കുകയും ചെയ്തു. അനന്തരം ഉത്തര ഇന്ത്യയിലുള്ള ലാഹൂർ, ചെഷാബർ തുടങ്ങിയ ഓരോ പ്രധാന നഗരങ്ങളെ സന്ദർശിച്ചതിന്റെ ശേഷം കാശ്മീർ രാജധാനിയിൽ ചെന്നു ചേർന്നു. കാശ്മീരത്തുള്ള വിസ്മയജനകമായ പ്രകൃതിചിത്രങ്ങൾ കണ്ടു അവിടുന്ന് വളരെ അനന്ദിച്ചു. അവിടെനിന്നു മടങ്ങിവരുന്ന വഴിക്ക് അമൃതസരിൽ സിംഹജാതിക്കാരുടെ വകയായുള്ള പ്രശോഭിതമായ സുവർണ്ണ ദേവാലയം കണ്ടു അത്ഭുതം സന്തോഷിച്ചു. പിന്നെ വിശേഷപ്പെട്ട പല കോട്ടകളേയും കൊട്ടാരങ്ങളേയും സന്ദർശിച്ചതിനുശേഷം യുവരാജാവും, ചർത്രപ്രസിദ്ധമായ ദില്ലി പട്ടണത്തിൽ ചെന്നെത്തി.

ദില്ലിയിലുള്ള കെട്ടിടങ്ങളും പ്രാചീനചരിത്രത്തെ അനുസ്മരിപ്പിക്കുന്നവയായ അവശിഷ്ടങ്ങളും കണ്ടിട്ട് യുവരാജാവും മുഗൾചക്രവർത്തിമാരുടെ ആ പുരാതന രാജധാനിയെ ഓർത്തു അത്ഭുതപ്പെട്ടു. ആ ഗ്രാമീൽവെച്ചു വിക്ടോറിയാ മഹാരാജ്ഞിയുടെ ഒരു പ്രതിമയെ അനാചരാദനം ചെയ്തു. അനന്തരം ആഗ്രായിൽനിന്നു അവർ കൽക്കത്തായിലേക്കു തിരിച്ചു. ഇന്ത്യമഹാരാജ്യത്തിന്റെ തലസ്ഥാനമായിരുന്ന കൽക്കത്താ നഗരത്തിൽ എത്തിയപ്പോൾ യുവരാജാവിനും മഹിഷിക്കും ഉണ്ടായ സന്തോഷം സീമാതീതമായിരുന്നു. കൽക്കത്തായിലെ പല പ്രധാനസ്ഥലങ്ങളേയും, ഫോർട്ട്വില്യം, ബ്ലാക്ക് ഫോർഡ് കല്ലറ മുതലായ പുരാതന കെട്ടിടങ്ങളേയും അവർ ദർശിച്ചു. കൽക്കത്താ പട്ടണത്തിൽ നിന്നു പിന്നെ അവർ ബമ്മാ രാജ്യത്തേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു. അവിടെ രംഗൂൺ, മാൻഡലേ എന്നീ സ്ഥലങ്ങളിൽ സഞ്ചരിച്ചു ബമ്മാക്കാരുടെ സ്ഥിതികളേയും ആചാരങ്ങളേയും നല്ലവണ്ണം അറിവ് മനസ്സിലാക്കി.

ബമ്മായിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ട കപ്പൽകയറി ദക്ഷിണഇന്ത്യയു

ടെ തലസ്ഥാനമായ മദ്രാസിൽ അവർ എത്തി. തെക്കേഇൻഡ്യയിലെ ഏതദ്ദേശീയരാജാക്കന്മാരും പ്രഭുക്കന്മാരും പൌരശ്രോതൃന്മാരും യുവരാജാവിനെക്കണ്ടു വന്നങ്ങി. മദ്രാസിൽ താമസിച്ചിരുന്നപ്പോൾ അവിടെ പണിചെയ്താനിരുന്ന “വിക്ടോറിയാ കൈത്തൊഴിൽശാല” യുടെ അസ്ഥിവാശല്ലെ അവിടുന്നു സ്ഥാപിച്ചു. ദക്ഷിണഇൻഡ്യാ നിവാസികളുടെ സൽക്കാരങ്ങൾ സ.ദീകരിച്ചതിനു ശേഷം മൈസൂർ ഫൈദാബാദ് ഈ രണ്ടു നാട്ടുരാജ്യങ്ങളിൽ എഴുന്നള്ളി. യുവരാജാവു പിന്നെ ഹിന്ദുക്കളുടെ പുഷ്പഭൂമിയായ കാശിനേയും അവിടെത്തെ മഹാക്ഷേത്രത്തേയും ചെന്നുക്കണ്ടു. മലുഇൻഡ്യായിൽ ചില പട്ടണങ്ങൾ സന്ദർശിച്ചിട്ടു പടിഞ്ഞാറെ കടൽതീരത്തുള്ള പ്രധാന തുറമുഖങ്ങളിൽ ഒന്നായ കൊച്ചിയിൽ എത്തി, രാജഭവനം കൽപ്പൽ കയറി ഇംഗ്ലണ്ടിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു.

കൊച്ചിനഗരത്തിലുള്ള പൌരന്മാർ യാത്രാവസരത്തിൽ യുവരാജാവിനു ഒരു മംഗളപത്രം സമർപ്പിച്ചു. അതിനു അവിടുന്നു പറഞ്ഞതായ മറുപടി ഉൽകൃഷ്ടങ്ങളായ അശ്രയങ്ങൾകൊണ്ടു പരിപൂർണ്ണമായിരുന്നു. ഇൻഡ്യാക്കാക്കു ബ്രിട്ടീഷുകോയ്മയുടെ നേക്കുള്ള ഭക്തി അസാധാരണമാണെന്നും അതിനെ കണ്ടു താൻ അനുഭവിക്കുന്നുവെന്നും അതു ഇൻഡ്യാമഹാരാജ്യത്തിന്റെ ഭാവീശ്രേയസ്സിനു കാരണമായി തീരുന്നതാണെന്നും അദ്ദേഹം പ്രസ്താവിച്ചു. തന്റെ സഞ്ചാരത്തിനിടയിൽ ഇൻഡ്യാക്കാരുടെ നടപടികളേയും, അചാരഭേദങ്ങളേയും അതാതു ജാതിക്കാരുടെ യോഗക്ഷേമങ്ങളേയും അവരുടെ സങ്കടാഭ്യന്തരങ്ങളേയും താൻ നല്ലവണ്ണം കണ്ടറിഞ്ഞുവെന്നും പ്രജാസമൂഹങ്ങളുടെ അഭ്യർത്ഥത്തിനായി താൻ കഴിയുന്നിടത്തോളം ഉത്സാഹിക്കുമെന്നും യുവരാജാവു അവരെ ധരിപ്പിച്ചു.

ഇൻഡ്യാദർശനം കഴിഞ്ഞു ഇംഗ്ലണ്ടിൽ തിരിച്ചെത്തിയ യുവരാജാവിനേയും മഹിഷിയേയും ജനങ്ങൾ അത്യധികം സന്തോഷത്തോടുകൂടി എതിരേറ്റു. ചങ്ങൽ പട്ടണത്തിലെ പൌരപ്രധാനിയായ ലാർഡ് മേയർ എന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥൻ ഗിൽഡ്ഹാൾ മന്ദിരത്തിൽ വെച്ചു അവർക്കു ഒരു വലിയ സൽക്കാരം നടത്തി.

ആ സന്ദർഭത്തിൽ തന്റെ ഇൻഡ്രായാത്രയിൽ ആ നാട്ടുകാരെ
 ജ്വരം തനിക്ക് ലഭിച്ചിട്ടുള്ള അറിവു വാചാമരോചാരമാണെന്നും
 താൻ ഏല്ലാ കാലത്തും ഇൻഡ്രാക്കാരെ സ്തോധിക്കുന്നതാണെന്നും യു
 വരാജാവിനെ പറയുകയുണ്ടായി. അതു കൂടാതെ ഇൻഡ്രാചാരാജ്യ
 ണെ ഭരിക്കുന്ന നയത്തിൽ കൂടുതൽ അനുകമ്പ ഭരണാധികാരികൾക്കു
 ഉണ്ടായിരിക്കേണ്ടതാണെന്നും അവിട്ടന്നു ഉപദേശിച്ചു.

യുവരാജാവിന്റെ ഈ യാത്ര ഇൻഡ്രാക്കാരും ബ്രിട്ടീഷുകാർക്കും
 തമ്മിലുള്ള സൗഹാർദ്ദത്തെ പൂർ്വ്വധികം ബലപ്പെടുത്തി.

ഒമ്പതാം അദ്ധ്യായം.

പട്ടാഭിഷേകം.

യുവരാജാവിനു ഇംഗ്ലണ്ടിൽ ചെന്നെത്തിയതിൽ പിന്നെ അദ്ദേ
 ങ്ങൾ രാജ്യകാര്യങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കുന്നതിലും സാമൂഹികങ്ങളായ കാ
 ര്യങ്ങളിൽ ചേർന്നു സഹകരിക്കുന്നതിനും ആയി സമയത്തെ വിനിയോഗിച്ചു.
 അങ്ങനെ ഇരിക്കെ മൺമാർ-ാംവർഷം മേ മാസം ൩-ാംനാ
 എഡ്വേർഡ് ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് പെട്ടെന്നു കാലധർമ്മം
 പ്രാപിച്ചു. പ്രജാപസ്ഥനായ അവിട്ടത്തെ അപ്രതീക്ഷിതമായ ഭേ
 ധവിധോരം ഏല്പാ ജനങ്ങൾക്കും അന്ത്യന്തം ദുഃഖത്തെ ഉണ്ടാക്കി.
 ഈ ദുഃഖത്തിൽ ലോകവാസികൾ സകലരും പങ്കു കൊണ്ടു. അവിട്ട
 ണെ പ്രിയപതിയുടേയും പുത്രമിത്രാദികളുടേയും സങ്കടം ഏറെയും ദു
 സ്സഹമായിരുന്നു. ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സിലെ ചാരമഗതി ലോകത്തി
 ലേക്കു ഒരു അപരിഹാസ്യമായ നഷ്ടമായിത്തീർന്നു. ആ തിരുമനസ്സി
 ലെ ഭരണനയം കൊണ്ട് ഇംഗ്ലീഷ്സാമ്രാജ്യത്തിനു പൂർ്വ്വധികം ശ്രേ
 യസ്സു വന്നുകൂടി. അന്ത്യരാജ്യങ്ങളുമായുള്ള സഖ്യത ബലപ്പെട്ടു. ഐ
 രാഷ്ട്രകുലങ്ങളായ വിദ്രാഭാസം, കൈത്തൊഴിൽ, കച്ചവടം മുതലായ

വ മുഖിലത്തേതിലും വലിച്ചു. ഇൻഡ്രാക്കാരായ നമുക്കും അവിടത്തെ ഔടാൽക്കൊണ്ടു് അനേകം ഗുണങ്ങൾ സിദ്ധിച്ചു. നാട്ടുകാർക്കു് ക്ഷേമകരങ്ങളായ പല പുതിയ ചട്ടങ്ങൾ നടപ്പിൽ വന്നു. അവരെ ഏറ്റവും ഉന്നത ഉദ്യോഗങ്ങളിൽ ഇടംപ്രഥമമായി നിയമിച്ചു. ഇപ്രകാരം ഇൻഡ്രാനിവാസികളുടെ അനുശാസനമായ കൃതജ്ഞതയ്ക്കും സ്നേഹബഹുമാനങ്ങൾക്കും അവിടുന്ന് പാത്രമായി തീർന്നു. ലോകം മുഴുവനും സമാധാനം ഉറപ്പിക്കുന്നതിന്നു അവിടുന്ന് പ്രത്യേകം പരിശ്രമിച്ചതു കൊണ്ടു് അവിടത്തെ “സമാധാനപരിപാലകനായ എഡ് വേർഡ്” എന്നു പറഞ്ഞു പോരുന്നു.

എഡ് വേർഡ് മഹാരാജാവിന്റെ ഭാഗവിയോഗാനന്തരം യുവാജാധ്യ ബ്രിട്ടീഷ് സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ അധിപനായി തീർന്നു. അവിടുന്ന് പിതാവിന്റെ മരണം നിമിത്തം എന്തുമാത്രം ചേർന്നു എന്നതിന്നു കണക്കില്ല. ഏകിലും തന്റെ നൂതനപദത്തിന്നു യോജിക്കുന്നവണ്ണം ഏല്പാക്കായുങ്ങളും ഏല്പാട്ടു ചെയ്യുന്നതിന്നു അദ്ദേഹം ഒട്ടും സമയം കളഞ്ഞില്ല. തന്റെ പിതാവും പിതാമഹിയും രാജകാരു നിർവഹണത്തിൽ അഭദിച്ചിരുന്ന തന്ത്രത്തെ താനും അനുകരിക്കുന്നതാണെന്നു അവിടുന്ന് ആദ്യമേതന്നെ പാശ്ചാത്യപ്പെടുത്തി. ഈ പാശ്ചാത്യജനങ്ങൾക്കു നല്ല വിശ്വാസത്തെ ജനിപ്പിക്കയും അവിടത്തെ പേരിൽ പ്രജകൾക്കുള്ള സ്നേഹത്തെ വലിപ്പിക്കയും ചെയ്തു.

ജാർജ്ജ മഹാരാജാധ്യ തിരുമനസ്സിലെ കിരീടധാരണോത്സവം വലിയ അഡംബരങ്ങളോടുകൂടി ൧൯൧൧-ാം വർഷം ജൂൺ മാസം ൨൨-ാം തീയതിയിൽ അഭിമാനിക്കപ്പെട്ടു. ആ അവസരത്തിൽ യൂറോപ്പ്, അമേരിക്ക മുതലായ ഭൂഖണ്ഡങ്ങളിൽ നിന്നു അനേകം രാജാക്കന്മാരും രാജപുത്രിനിധികളും ഹാജരായിരുന്നു. ഇൻഡ്രാമഹാരാജ്യത്തിൽ നിന്നു ചില രാജാക്കന്മാരും പ്രഭുക്കന്മാരും അന്നു ലണ്ടൻ പട്ടണത്തിൽ സന്നിഹിതരായിരുന്നു. എന്നാൽ ഇൻഡ്രയിലെ ജനങ്ങളിൽ ഭൂരിപക്ഷവും തങ്ങളുടെ ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സിലെ അഭിമുഖമായി കണ്ടു് അനന്ദിക്കുവാൻ സംഗതിയാകണമെന്നു സർവ്വേശ്വരനെ പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

രാജ്യഭാരം കയ്യേറ സന്ദർഭത്തിൽ ഇൻഡ്രാക്കാരായ അവിഷ്ണുനെ പ്രജാവർഗ്ഗങ്ങളെ മഹാരാജാവിനെ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു വിസ്മയിപ്പിച്ചു. ഇംഗ്ലണ്ടിലെ രാജാക്കന്മാർ സിംഹാസനത്തെ പ്രാപിക്കുമ്പോൾ അതു സംബന്ധിച്ച് ഇൻഡ്രയിൽ കൂടിക്കാഴ്ച നടത്തുന്ന പതിവു ഇപ്പോൾ രൂപമുഖമായി തീർന്നിട്ടുണ്ട്. വിക്ടോറിയ മഹാരാജ്ഞി “ഇൻഡ്രാ ചക്രവർത്തിനി” എന്ന സ്ഥാനം സ്വീകരിച്ചപ്പോൾ ദില്ലിനഗരത്തിൽ വെച്ചു ഒരു കൂടിക്കാഴ്ച നടന്നു. എഡ്വേർഡ് സപ്തമൻ സിംഹാസനാരോഹണം ചെയ്തപ്പോഴും ദില്ലിയിൽ വെച്ചു ഒരു വലിയദർബ്ബാർ അദ്ധോഷിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ആ രണ്ടു സന്ദർഭങ്ങളിലും വൈസ്രായിമാരെ പ്രതിനിധീസ്ഥാനത്താക്കി ഡർബ്ബാർ അദ്ധോഷിക്കുകയാണ് ചെയ്തിട്ടുള്ളത്. ജാർജ്ജ മഹാരാജാവിനെ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ഈ മുൻനടപ്പിനെ ഭേദപ്പെടുത്തി തന്നത്താൻ ഇൻഡ്രയിൽ എഴുന്നള്ളി ഭാരതീയരുടെ മുമ്പിൽവെച്ചു ചക്രവർത്തിസ്ഥാനം സ്വീകരിക്കണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു. അവിടുന്നു ഇൻഡ്രയിൽ എഴുന്നള്ളുന്നതു ബുദ്ധിമുട്ടാണെന്നു ചിലർ സൂചിപ്പിക്കാതിരുന്നില്ല. എങ്കിലും തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു തന്റെ അഭിലാഷത്തെ മനുഷ്വൈര്യത്തോടുകൂടി സാധിക്കുതന്നെ ചെയ്തു.

ഇംഗ്ലണ്ടിൽ നാടുവാഴുന്ന രാജാക്കന്മാർ ഇതിനു മുൻപിൽ ഇത്ര ദൂരെ എഴുന്നള്ളിയിട്ടില്ല. ഈ ഹൃദയമായ ഏറ്റവും ശരിയാക്കുവണ്ണം നടക്കുവാൻ കാലേ കൂടി വേണ്ട ഒരുക്കങ്ങൾ എല്ലാംചെയ്തു. ഇംഗ്ലണ്ടിലെ മഹാരാജാവിനു ഇൻഡ്രാ രാജ്യത്തെ സന്ദർശിക്കുന്നതുകൊണ്ടു ബ്രിട്ടീഷുസാമ്രാജ്യത്തിനുണ്ടാകാവുന്ന ഗുണങ്ങളെ അനുസ്മരിച്ചു ബ്രിട്ടീഷുകാർ സന്തോഷിച്ചു. തങ്ങളുടെ ചെറുശവർത്തിൽ മഹാരാജാവിനെ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു പ്രദർശിപ്പിച്ചതായ താൽപര്യം ഇൻഡ്രാനിവാസികൾക്കു അശ്വാസജനകമായി തോന്നി.

മൽമഹ-ാം വഷം നവംബർ മാസത്തിൽ ജാർജ്ജ് മഹാരാജാവിനെ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു പട്ടമഹിഷിയോടുകൂടി പോർട്ടുഗൽ രാജ്യത്തെക്കുറിച്ചു കപ്പൽ കയറി യാത്ര പുറപ്പെട്ടു. രാജഭവതികളെ അനുഗ്രഹിച്ചയയ്ക്കുവാനായി അവിടെ അസംഖ്യം ജനങ്ങൾ കൂടിയിരുന്നു. മഹാരാജാവിന്റെ മാതാവായ അലക്സാണ്ട്രാ രാജ്ഞി

യും, പുത്രനായ വെയിൽസ് രാജകുമാരനും, സഹോദരിയായ നാ
 ്ര്യയിലെ രാജ്ഞിയും, പുത്രിയായ വിക്ടോറിയാരാജകുമാരിയും, കോ
 ണാട്ടിലെ ആർത്തർ രാജകുമാരനും മറ്റുമില ബന്ധുക്കളും ആ അ
 വസരത്തിൽ സന്നിഹിതരായിത്തന്നുവെന്നതു സ്മരണീയമാണ്. മ
 ഹാരാജാപു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു പട്ടമഹിഷീസമേതനായി മഹാജ
 നങ്ങളുടെ ജരശിസ്സുകളോടുകൂടി യാത്ര ആരംഭിച്ചു. അവിടുന്നും
 രാജ്ഞിയും കന്യകിയിരുന്ന “മെഡീനാ” എന്ന കപ്പൽ ശുഭദോഷമാ
 യ ശുഭവസ്ത്രംകൊണ്ടു ശോഭിച്ചു.

മഹാരാജാപു തിരുമനസ്സിലെ ആഗമം പ്രമാണിച്ച് ഇൻഡ്യാ
 മഹാരാജ്യം ഒട്ടകു പലതരത്തിലുള്ള ആരോഗ്യോഷങ്ങൾ കൊണ്ടാടണ
 മെന്ന് രാജപ്രതിനിധിയായ ചൈസ്രായി രീച്ചപ്പെടുത്തി. തിരു
 മേനികളെ യഥാശാസ്ത്രംസൽക്കരിക്കാനുള്ള ഏർപ്പാടുകൾ എല്ലാം
 ഭൃതമായിരുന്നെങ്കിലും സൽക്കാരസംഘങ്ങളുടെ ഭണ്ഡാരങ്ങൾ നി
 രവധി ഭവ്യം കൊണ്ടു നിറഞ്ഞു. അർക്കുകളും വിതാനങ്ങളും കൊണ്ടു
 നാടെല്ലാം ശോഭിച്ചു. ഫലമൽസേതുപയ്ക്കുതുമ്മള ഇൻഡ്യയിലെ
 നിവാസികൾ ആബാലവൃദ്ധം കുതുമലചിത്തരായി ബ്രിട്ടീഷുസാമ്രാ
 ജ്യസാമന്തനായ മഹാരാജാവിന്റെ വരവിനെ അത്യാശയോടുകൂടി പ്ര
 തീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

മഹാരാജാപു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു വഴിമദ്ധ്യേ ബ്രിട്ടീഷുകാരുടെ
 പല സ്ഥലങ്ങൾ സന്ദർശിക്കയും പ്രജകളുടെ സൽക്കാരങ്ങൾ സ്വീ
 ിക്കയും ചെയ്തു. കപ്പൽയാത്ര എല്ലാവിധത്തിലും സന്തോഷപ്രദമാ
 യിരുന്നു. കപ്പലിനകത്തു പലവിധേനയുള്ള വിനോദങ്ങൾക്കായി
 എല്ലാ ഉപകരണങ്ങളും തയ്യാറായിരുന്നു. അതിനാൽ തിരുമനസ്സി
 ലേക്കും പത്നിയ്ക്കും സമയം പോകാതെ ബുദ്ധിമുട്ടേണ്ടിവന്നില്ല. ക
 പ്പൽ കരയ്ക്കടുത്ത സ്ഥലങ്ങളെല്ലാം വിശേഷമായ വിതാനങ്ങൾകൊ
 ണ്ടും രാജകുമാരിയുള്ള പുരുഷാരം കൊണ്ടും ശോഭിച്ചു. ഓരോ രാജ
 വിഭാഗങ്ങളുടെ അധിപന്മാർ കപ്പലിൽചെന്നു മുഖം കാണിക്കയും
 തിരുമനസ്സിലെ ഉദാരമായ സൽക്കാരത്താൽ ബഹുമാനിയ്ക്കപ്പെടുക
 യും ചെയ്തു. ഇപ്രകാരം, ദീർഘമായ ഒരു കപ്പൽയാത്രയുടെ അന്ത
 ക്കൂടാൽ ഒന്നും കൂടാതെ മെഡീനാ കപ്പൽ അകമ്പടികളായ

മറ്റു കപ്പലുകളോടുകൂടി ബാംബൈ തുറമുഖത്തു അടുത്തു. ജനജാ
 ഹലാ, ധനപുഷ്ടി, കച്ചവടസമൃദ്ധി മുതലായ ഐശ്വര്യങ്ങളെക്കൊ
 ണ്ടു പ്രശോഭിതമായ ബാംബൈ പട്ടണം അന്നേദിവസി സർവ്വമാ രമ
 ണീയമായിരുന്നു. വൈസറായി, ഗവണ്ണർ മുതലായ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ
 കപ്പലിൽ ചെന്നു തിരുമനസ്സിലെ മുഖം കാണിച്ചു എതിരേറു കൊ
 ണ്ടുവന്നു പട്ടണത്തിൽ അനയിപ്പിച്ചു. മഹാരാജാവിനേയും രാജ്ഞി
 യേയും നഗരത്തിലേക്കു സൽക്കരിക്കുവാനായി ഇൻഡ്യൻ സൈന്യ
 ത്തിൽപ്പെട്ട വലിയ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും, ബാംബൈ ഗവണ്ണറുടെ കാ
 യ്യാലോചനസഭാ സാമാജികന്മാരും, ചൗരശ്രേയ്ക്കന്മാരും അനേകം
 സ്ഥാനികളും സമുദ്രതീരത്തു തയ്യാറായി നിന്നിരുന്നു. അവിടെ വി
 ശാലമായി കെട്ടിയുണ്ടാക്കിയിരുന്ന മനോഹരമായ ഒരു പന്തലിൽവ
 ചു പ്രധാന ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരേയും മറ്റു ജനപ്രതിനിധികളേയും മ
 ഹാരാജാച്ചു തിരുമനസ്സിലേക്കു ഗവണ്ണർ സർ ജാജ്ജു ക്ലാക്ക് പരിച
 യപ്പെടുത്തി. ബാംബൈ നഗരവാസികൾ ബ്രിട്ടീഷുസാമ്രാജ്യാധിപ
 തി ഇൻഡ്യാരാജ്യത്തെ ഇടംപ്രഥമമായി സന്ദർശിക്കുന്നതുകൊണ്ടു് ഇ
 ന്ഡ്യാനിവാസികളായ മുപ്പതു കോടിയിലധികം ജനങ്ങൾക്കുമുള്ള
 ചാരിതാത്മ്യത്തേയും, ബാംബൈ നഗരത്തിന്നു ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സി
 ലേയും അവിടുത്തെ പട്ടമഹിഷിയേയും ആദ്യമായി സൽക്കരിക്കുവാ
 നുണ്ടായ മഹാ ഭാഗ്യത്തേയും വിവരിച്ചു ഒരു മംഗളപത്രം സമർപ്പിച്ചു.
 തിരുമനസ്സിലെ മറുപടി ശ്രോതാക്കൾക്കു അളവററ സന്തോഷത്തെ
 നൽകി. ബാംബൈ പുരവാസികളുടെ പരിശ്രമശീലം, വിദ്യാഭ്യാസ
 പ്രസക്തി, രാജഭക്തി മുതലായ ഉത്തമഗുണങ്ങളെ പററി മനസ്സിലാ
 ക്കുന്നതിന്നു തനിയ്ക്കു മുമ്പും സംഗതിയായിട്ടുണ്ടെന്നും താൻ സിംഹാ
 സനാരോഹിതനായതിന്റെ ശേഷം ആദ്യമായി ചെയ്ത നിശ്ചയം ത
 ന്റെ ഗുണവാന്മാരായ ഇന്ത്യൻ പ്രജകളെ സന്ദർശിക്കണമെന്നായി
 രുന്നുവെന്നും ഇന്ത്യായിൽ അപ്പോൾ വരാൻ സാധിച്ചതുകൊണ്ടു ജഗ
 ന്നിയന്താവിനെ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നുവെന്നും തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ദയാപുര
 സ്സരം മറുപടി പറഞ്ഞു. അനന്തരം അവിടെനിന്നു് എല്ലാവരോടും
 കൂടി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ഒരു മോക്ഷയാത്ര ചെയ്തു. ഈ മോക്ഷയാ
 ത്ര ആ മനോഹരമായ പട്ടണത്തിലെ പ്രധാന വീഥികളിൽ കൂടി ഏ
 കദേശം അറു നാഴികദൂരം ഉണ്ടായിരുന്നു. പട്ടണം മുഴുവനും ചുറ്റി

ക്കണ്ടു സന്ധ്യയായപ്പോൾ മഹാരാജാപ്പു തിരിഞ്ഞ കല്ലിലിൽ എഴുന്നള്ളി. തിരുമനസ്സിലെ വരപ്പു പ്രമാണിച്ചു പല വിനോദകാഴ്ചകളും വിശേഷതാങ്ങളായ പ്രദർശനങ്ങളും അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നു. നഗരവാസികളുടെ മംഗളചതുരങ്ങളും അതിഗൃങ്ങളും സ്വീകരിച്ചു ബാബൈ പട്ടണത്തിൽ മൂന്നു ദിവസം താമസിച്ചതിന്റെ ശേഷം മഹാരാജാപ്പു ദില്ലിയിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു.

ദില്ലിപട്ടണം ചരിത്രപ്രസിദ്ധമായ ഒരു വലിയ നഗരമാകുന്നു. മഹാഭാരതത്തിലെ ഇന്ദ്രപ്രസ്ഥം ഇതുതന്നെയാണു്. പുരാതനകാലത്തു് അനേകം ഹിന്ദുരാജാക്കന്മാരും മഹമ്മദീയ ചക്രവർത്തികളും രാജധാനികൾ സ്ഥാപിച്ചിരുന്നതും ഇവിടെ തന്നെയായിരുന്നു. പൂർവ്വകാലത്തെ മഹിമയെ സംസ്കരിപ്പിക്കുന്ന അവശിഷ്ടങ്ങൾ പലതും അവിടെ ഇപ്പോഴും കാണാനാണു്. ഇപ്രകാരം ഹിന്ദുക്കൾക്കും മഹമ്മദീയർക്കും ഒരുപോലെ പ്രധാനമായ ദില്ലിപട്ടണത്തിൽ വെച്ചാണു് മഹാരാജാപ്പു തന്റെ പുതിയ സ്ഥാനലബ്ധിയെപ്പറ്റി പ്രഖ്യാപനം ചെയ്തുവാൻ നിശ്ചയിച്ചതു്.

പത്താം അദ്ധ്യായം

ദില്ലിഡർബാർ.

മഹാരാജാപ്പു തിരുമനസ്സിലെ വരപ്പു പ്രമാണിച്ചു ദില്ലിയിൽ ചെത്തിരുന്ന ഒരുക്കങ്ങൾക്കു അവസാനമില്ലായിരുന്നു. നാട്ടുരാജാക്കന്മാർ, പ്രഭുക്കന്മാർ, സ്ഥാനികൾ മുതലായവർക്കു് താമസിക്കുവാനായി അവിടെ വിശേഷതാത്തിലുള്ള കൂടാരങ്ങൾ അടിച്ചിരുന്നു. അതിവിശാലമായ ഒരു കൂടിക്കാഴ്ചമുറി ഏറവും വിചിത്രമായി പണിയിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. രാജചാലകൾ, വാണിജ്യസ്ഥലങ്ങൾ മുതലായവ പുതുതായി നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. ഇൻഡ്യാമഹാരാജ്യത്തിലെ ഏല്ലാ ഏതദ്ദേശീയരാജാക്കന്മാരും പ്രഭുക്കന്മാരും പ്രധാന ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും

രം യൂറോപ്പ്; അമേരിക്ക തുടങ്ങിയുള്ള ഭൂഖണ്ഡങ്ങളിലെ പ്രതിനിധികളും അവിടെ കാലേതന്നെ ഫാജുരുണ്ടായിരുന്നു. മഹാരാജാപുതുക്കുൻ പാക്കുന്നതിനായി കുതിരപ്പട്ടാളം, കാലാർപ്പട്ട, പീരങ്കിപ്പട്ടാളം ആദിയായ സൈന്യത്തെ അവിടെ സഞ്ചരിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ദീർഘകായന്മാരായ സിക്കുകാർ, ശൂന്യമായ രജപുത്രരുകൾ, യോദ്ധാക്കളായ മഹാരാഷ്ട്രന്മാർ, സമത്വമായ ബങ്കാളികൾ, ഭയങ്കരമായ പത്താൻകാർ മുതലായ ഇൻഡ്യൻട്രേഡർക്കൊണ്ടു ആ സൈന്യസംഖ്യ റോദിച്ചു. ഇതുകൂടാതെ പല യുദ്ധക്കളങ്ങളിലും പോരു ചെയ്തു അസാമാന്യ കീർത്തി സമ്പാദിച്ചു സാമ്രാജ്യരക്ഷ ചെയ്തപോരുന്ന പ്രസിദ്ധന്മാരായ നാത്തംബർലണ്ടു, ഫുസിമിയേർസ്, സ്കാച്ച് ഹൈഡെബർഗ്, ഡാൻലൈറു ഇൻഫെൻട്രീ, സ്കാട്ടിഷ് ബാർഡറേർസ് ആദിയായ യൂറോപ്യൻ സൈന്യങ്ങളും അവിടെ സംഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. അന്നു ദില്ലി പട്ടണത്തിലെ കോലാഹലം അവർണ്ണനീയംതന്നെ. പ്രാസാദങ്ങൾ നവകാന്തിയോടുകൂടി വിളങ്ങി. വിവിധവർണ്ണത്തിലുള്ള കൂടാരങ്ങളിൽ രാജാക്കന്മാരുടേയും പ്രഭുക്കന്മാരുടേയും പരിചാരങ്ങൾ നിറഞ്ഞു. വിദ്യാലയകുതിയായ് പോഷിതങ്ങളായ ദീപജ്വാലങ്ങൾ സർവ്വ ഉജ്ജ്വലിച്ചു. അകപ്പാടെ സ്വർഗ്ഗലോകത്തിനു തുല്യമായി അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടിരുന്ന ദില്ലിപട്ടണം അത്യന്തം നേത്രാനന്ദകരമായി ശോഭിച്ചു.

൧൯൧൧-ഡിസംബർ മാസം ൭-നു മഹാരാജാപുതിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ദില്ലിപട്ടണത്തിൽ റയിൽവഴി എഴുന്നള്ളി. മഹാരാജാവിനേയും രാജ്ഞിയേയും എതിരേൽക്കുന്നതിനായി ഫാർഡിംഗ് പ്രഭുക്കന്മാരും ഓട്ടോറി രാജാക്കന്മാരും ബാംബേ മദ്രാസ് എന്നീ സംസ്ഥാനങ്ങളിലെ ഗവണ്ണർമാരും ലഫ്ടനന്റ് ഗവണ്ണർമാരും മറ്റു വലിയ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും കോട്ടവാതുക്കൽ ഫാജുരായിരുന്നു. രാജഭവനികൾ പട്ടണത്തിനകത്തു പ്രവേശിച്ച ഉടൻ ൧൧൧ അച്ചാരവെടി വയ്ക്കുകയും, ജനങ്ങൾ വിജയചിഹ്നങ്ങളായ ശംഖുങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിക്കുകയും ചെയ്തു. അവിടെ അതിമനോഹരമായി അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടിരുന്ന ഒരു കൂടാരത്തിൽ അവർ എഴുന്നള്ളി ഇരുന്നു. നാട്ടുരാജാക്കന്മാർ ഓരോരുത്തരായി ചക്രത്തിൽ തീരുമനസ്സിലെ ചെന്നെത്തി തങ്ങളുടെ കേന്ദ്രിയെ പ്രാർത്ഥിച്ചു. അനന്തരം അവിടെ നി

ന്നു എല്ലാവരുംകൂടി ഒരു ഫോഷയാത്ര അരംഭിച്ചു. ഇൻഡ്രാമഹാ രാജ്യത്തിലെ പ്രധാന ബ്രിട്ടീഷ് ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ മുഖിലും ഇൻ ഡ്രാചക്രവർത്തി മഹാരാജാച്ചു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും പരിവാരങ്ങളും മ ധ്യത്തിലും ഫൈദാബാദ്, മൈസൂർ, ബറോഡാ, തിരുവിതാംകോ ട്, കാശ്മീർ മുതലായ നാട്ടുരാജ്യങ്ങളിലെ മഹാരാജാക്കന്മാർ പിന്നാ ലെയുമായി യാത്രതുടന്നു. ചക്രവർത്തിതിരുമനസ്സുകൊണ്ടു കുതിരപ്പുറ ത്തും പട്ടമഹിഷി അറു കുതിര പൂട്ടിയ ഫ്രത്തിലുമായിട്ടാണു പട്ടന്ന പ്രദക്ഷിണം ചെയ്തത്. രാജ്ഞിയുടെ ഗമനം കുട, തഴ, ചാമരാദി കർകൊണ്ടു അലംകൃതമായിരുന്നു. ദില്ലിപ്പട്ടണത്തിൽ അന്നു കൂടി യിരുന്ന അർക്കുട്ടത്തിനു അവസാനമുണ്ടായിരുന്നില്ല. ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സിലെ ഫോഷയാത്രകണ്ടു ജനങ്ങൾ അനന്ദസാഗരത്തിൽ മുഴുകി അത്യന്തം കൃതാർഥരായിത്തീർന്നു.

ചക്രവർത്തിമഹാരാജാച്ചു ദില്ലിയിൽ എഴുന്നള്ളിപ്പാൽ ദിവ സങ്ങളെ അളുകൾ മഹോത്സവമായി കൊണ്ടാടി. വിശേഷിച്ചു ഡിസംബർമാസം ൧൨-ാംനു ആ നഗരം മുഴുവനും കോലാഹലമാ യിത്തന്നെ ഇരുന്നു. ഡർബാർ കൂടുന്നതു എല്ലാജനങ്ങൾക്കും കാ ബാൻ സാധിക്കത്തക്ക ഒരു സ്ഥലത്തുവെച്ചായിരിക്കണമെന്നു ചക്ര വർത്തിതിരുമനസ്സുകൊണ്ടു അഗ്രഹിച്ചു. അതുകൊണ്ടു ഒരു കൃത്രിമ കുന്നിന്റെ മുകളിൽ പാശാലമായ ഒരു മന്ദിരം നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ടായിരു ന്നു. ഡിസംബർമാസം ൧൨-ാംനു വ്യാഴാഴ്ച മദ്ധ്യാഹ്നസമയത്താണു കൂടിക്കാഴ്ച നടത്തുവാൻ നിശ്ചയിച്ചിരുന്നത്. കാലേകൂട്ടിത്തന്നെ മ ഹാരാജാക്കന്മാരും, പ്രഭുക്കന്മാരും രാജപുതിനിധികളും അവിടെ സ ന്നിഹിതരായിരുന്നു. അതുകൂടാതെ സമീപദിക്കുകളിലൊക്കെ ജന സമൂഹങ്ങൾ വൻകടൽപ്പോലെ വ്യാപിച്ചിരുന്നു. ഡർബാർമുറിയു ടെ മുൻവശത്തുള്ള വിസ്താരമായ മൈതാനത്തിൽ സൈന്യങ്ങളെ നിരത്തി നിറുത്തിയിരുന്നു. കുതിരപ്പട്ടാളം, കുത്തപ്പട, പീരങ്കിപ്പട്ടാ ളം, കാലാർപ്പട, ഒട്ടകസൈന്യം മുതലായ അസംഖ്യം സേനകളെ കൊണ്ടു നിറഞ്ഞിരുന്ന ആ സ്ഥലത്തു ബ്രട്ടീഷു സാമ്രാജ്യശ്രീ കളി യാടിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

ചക്രവർത്തിമഹാരാജാച്ചു പട്ടമഹിഷിയോടുകൂടി മദ്ധ്യാഹ്നത്തിനു മുമ്പു ഡർബാർമന്ദിരത്തിൽ എഴുന്നള്ളി. ഉടൻ ആ മഹാസദസ്സി

നെ അലങ്കരിച്ചിരുന്ന ജനങ്ങളെല്ലാം എഴുന്നേറ്റു അവരെ അഭിവാദ്യം ചെയ്തു. വൈസ്രായി ഫാർഡിംഗ് പ്രഭു അവർകൾ തിരുമേനികളെ യഥായോഗ്യം സൽക്കരിച്ചു സംഹാസനത്തിലേക്കു വഴികാണിച്ചു. അവർ സ്വർണ്ണസിംഹാസനങ്ങളിൽ മഹാജനങ്ങൾക്കു അഭ്യർത്ഥിച്ചു. അവരുടെ സമീപത്തായി ഇരുവശത്തും ഫാർഡിംഗ് പ്രഭുവും പത്നിയും, ഇംഗ്ലണ്ടിൽനിന്നും വന്നുണ്ടായിരുന്ന മന്ത്രിമാരും, അകമ്പടിക്കാറായ രാജാക്കന്മാരും ഉണ്ടായിരുന്നു. സദസ്സരുടെ മുഖങ്ങൾ നിസ്സീമമായ ഭക്തിബാഹുമാനങ്ങൾകൊണ്ടു ശോഭിച്ചു. അനന്തരം ബാഹുമാനപ്പെട്ട വൈസ്രായി എഴുന്നേറ്റു ചക്രവർത്തിതിരുമനസ്സിലെ സമീപത്തുചെന്നു മുട്ടുകുത്തി തന്റെ രാജഭക്തിയെ പ്രദർശിപ്പിച്ചു. പിന്നീടു വൈസ്രായിയുടെ കാൽപ്പാലോചനസഭയിലെ സാമാജികന്മാരും അപ്രകാരം ചെയ്തു. അതിന്റേശേഷം ഹൈദരാബാദ്, മദ്രാസ്, ബംഗാൾ, ബീഹാർ, സിന്ധ്, ബുത്താൻ ഈ രാജ്യങ്ങളിലെ രാജാക്കന്മാരും ചക്രവർത്തിതിരുമനസ്സിലെ ചെന്നു വന്നിരുന്ന ബ്രിട്ടീഷ് ചേർക്കോയുതോടു തങ്ങൾക്കുള്ള ഭക്തിയെ കാണിച്ചു. അവർക്കു പിന്നാലെ ഹൈക്കോടതിജഡ്ജിമാരും, നിയമനിർമ്മാണസഭാ സാമാജികന്മാരും, പിന്നെ മദ്രാസ് ബാങ്ക് ഈ രണ്ടു സംസ്ഥാനങ്ങളിലെ ഗവർണ്ണർമാരും അവരുടെ അധീനത്തിലുള്ള നാട്ടുരാജാക്കന്മാരും അതിനു ശേഷം ബർമ്മ, കിഴക്കേ ബംഗാൾ, അസ്സാം എന്നീ രാജ്യങ്ങളിലെ ചാക് ടെനന്റു ഗവർണ്ണർമാരും അവരുടെ വരുതിയിലുൾപ്പെട്ട സ്വദേശരാജാക്കന്മാരും ചക്രവർത്തി മഹാരാജാവിനേയും പട്ടമന്ത്രിയേയും ചെന്നു കണ്ടു കുമ്പിട്ടു വന്നിരുന്നു. കാശ്മീരും മുതൽ കന്യാകുമാരിവരെയും ബംഗാൾ തൊട്ടു ബർമ്മാരാജ്യത്തിന്റെ കിഴക്കേ അതിർത്തിവരെയും ഉള്ള രാജാക്കന്മാരെല്ലാവരും ഭക്തിപൂർവ്വം രാജഭവതികളെ വന്ദിച്ചു. ബ്രിട്ടീഷ് സാമ്രാജ്യനാഥനായ ചക്രവർത്തി മഹാരാജാവിനെ മുഖത്തോടുമുഖം കണ്ടു തങ്ങളുടെ ഭക്തിയെ പ്രദർശിപ്പിക്കുവാൻ സാധിച്ചുവല്ലോ എന്നു വിചാരിച്ചു അ സദസ്സിൽ കൂടിയിരുന്നു. ഇദ്ദേഹരാജ്യത്തെ മഹാജനങ്ങൾ സന്തോഷിച്ചു.

പതിനൊന്നാം അദ്ധ്യായം.

രാജകീയവിളംബരവും അനുഗ്രഹങ്ങളും.

ചക്രവർത്തിയും പട്ടമഹിഷിയും എഴുന്നേറ്റു കൂടിക്കാഴ്ചമന്ദിരത്തിന്റെ വേറൊരു ഭാഗത്തേക്കു എഴുന്നള്ളി. തിരുമേനികൾ അവിടെ എത്തിയപ്പോൾ ബാൻഡ് വാദ്യങ്ങളും കാഹളനാദങ്ങളും മറ്റു കൊണ്ടു ദിക്കൊക്കെ മുഴങ്ങി. പിന്നെ വീണ്ടും നീഴ്ത്തുമ്പുതെയ പ്രാപിച്ചപ്പോൾ “ഹൊറാൾഡ്” എന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥൻ കർതൃപ്പറത്തു ഇരുന്നു കൊണ്ടു ചക്രവർത്തിതരുമനസ്സിലെ വിളംബരത്തെ ഏറ്റവും ഉച്ചസ്വരത്തിൽ വായിച്ചു. ഉടൻ ജനങ്ങൾ അർപ്പവിളിക്കയും അചാരവെടികൾ മുഴക്കുകയും ചെയ്തു. വിളംബരം പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയതിന്റെശേഷം ഇൻഡ്രാനിവാസികൾക്കു ഈ ശുഭദിവസത്തിൽ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു നൽകാൻ നിശ്ചയിച്ചിരുന്ന അനുഗ്രഹങ്ങൾ കല്പനപ്രകാരം ഹാർഡിംഗ് പ്രഭു അവർകൾ പ്രസ്താവിച്ചു.

അവ, രാജ്യത്തിൽ വിദ്യാഭ്യാസം പ്രചരിപ്പിക്കുന്നതിനായി ശവമേന്ററിൽനിന്നു വളരെ കൂടുതൽ ധനം അനുവദിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നും എല്ലാ താണതരം സർക്കാർ ജീവനക്കാർക്കും ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സിലെ വരും പ്രമാണിച്ചു പങ്കുതിമാസത്തെ ശമ്പളം വെറുതെ കൊടുക്കുന്നതാണെന്നും, നാട്ടുകാരായ പട്ടാളഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർക്കു കൂടുതൽ ബഹുമതികൾ നൽകുവാൻ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നും ജയിൽ പുളികളിൽ പലരേയും വിടുതൽ ചെയ്യുന്നതാണെന്നും അറിയിക്കുന്നു. ചക്രവർത്തിതരുമനസ്സുകൊണ്ടു തിരിയെ ഡർബാർമന്ദിരത്തിൽ എഴുന്നള്ളി, ഇൻഡ്രാഗവമേന്റിൽ ചില വ്യവസ്ഥകൾ ചെയ്യാൻ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നതിനെപ്പറ്റി മഹാജനങ്ങളെ ധരിപ്പിച്ചു. അ വ്യവസ്ഥകൾ ഇൻഡ്രാമഹാരാജ്യത്തിന്റെ തലസ്ഥാനം കൽക്കത്താഴിൽ നിന്നു ദില്ലിയിലേക്കു മാറ്റിയിരിക്കുന്നുവെന്നും, ബംഗാൾ സംസ്ഥാനത്തേക്കു ഭരണമായി ഒരു ശവണ്ണരെ നിയമിക്കാൻ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നും മറ്റുമായിരുന്നു. കൂടിക്കാഴ്ച അവസാനി

ചൂതിൽ പിന്നെ ചക്രവർത്തിമഹാരാജാവു പട്ടമഹിഷീസഹിതം അരമനയിലേക്കു എഴുന്നള്ളി, അപ്പോൾ ജനങ്ങൾ തെരുവീഥികളിൽ അന്നിയിട്ടു നിന്നു അല്ലാടസൂചകമായ ഹോഷങ്ങൾപറപ്പെട്ടു വിച്ചു.

ഇതിനിടയ്ക്കു കൂടിക്കാഴ്ചക്കുറിയിൽ വെച്ചു ഇൻഡ്രാക്കാരുടെ രാജഭക്തിയേയും നന്ദിയേയും സൂചിപ്പിക്കുന്ന ഒരു സംഭവം നടന്നതു ഇവിടെ വിസ്മരിക്കത്തക്കതല്ല. സദസ്സു ചിരിഞ്ഞു എല്ലാവരും പോയതിൽപിന്നെ പുറത്തു നിന്നിരുന്ന ജനതതി അസംഖ്യങ്ങളായി തിപ്പിത്തരിക്കി അകത്തുകടന്നു ചക്രവർത്തിമഹാരാജാവു എഴുന്നള്ളിയിരുന്ന മണ്ഡപത്തിലെ മാർബിൾ പടികളിന്മേൽ നമസ്കരിക്കുകയും അവയെത്തൊട്ടു തങ്ങളുടെ നെററിത്തടങ്ങളിൽ വയ്ക്കുകയും ചെയ്തുവത്രേ. അപ്രകാരം ചെയ്യുന്നതിനു സാധിക്കാത്തവർ ആ മണ്ഡപത്തിന്റെ ചുവരുകളെ തൊടുക മാത്രംകൊണ്ടു അനുഗ്രഹീതരായി.

ചക്രവർത്തിതിരുമനസ്സിലെ ഇൻഡ്രാനിവാസികളായ പ്രജകളെല്ലാവരും അവിടത്തെ ദൈവത്തിനു തുല്യമായിട്ടാണു ഗണിച്ചുപോരുന്നത്. അവിടത്തെ നേരെ ജനങ്ങൾക്കുള്ള ഭക്തിക്കു ഇതിലുപരിയായി എന്തു ദൃഷ്ടാന്തമാണു വേണ്ടതു്?

ദില്ലിഡർബാർ കൂടിയ സന്ദർഭത്തിൽ ഇൻഡ്രാമഹാരാജ്യം ഒട്ടകു ഏല്പാ പട്ടണങ്ങളിലും ഗ്രാമങ്ങളിലും ദില്ലിയിൽവെച്ചു 'പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയ തിരുവെഴുത്തു വിളംബരത്തെ അതേ സമയത്തിൽതന്നെ പരസ്യപ്പെടുത്തി. വിളംബരം ഇപ്രകാരമായിരുന്നു:—

‘സർവ്വശക്തനായ ദൈവത്തിന്റെ കൃപയാലും അനുഗ്രഹത്താലും നമ്മുടെ രാജകീയ പട്ടാഭിഷേക മഹോത്സവം ഫെബ്രുവരി ൧൨-ാംനു കൊണ്ടാടുവാനുള്ള നമ്മുടെ രാജകീയ അങ്കാംക്ഷയെ നമ്മുടെ വാഴ്ചയുടെ പ്രഥമസംവത്സരമായ ക്രിസ്താബ്ദം ഫെബ്രുവരി ൧൧-ത്തെയും നവംബർ ൧-ത്തെയും നമ്മുടെ രാജകീയവിളംബരത്താൽ നാം പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തി അറിയിക്കുകയും സർവ്വശക്തനായ ദൈവത്തിന്റെ കൃപയാലും അനുഗ്രഹത്താലും ആ മഹോത്സവം കഴിഞ്ഞ ജൂൺ ൨൨-ാംനു വ്യാഴാഴ്ച കൊണ്ടാടുവാൻ നമുക്കു സാധിച്ചിരിക്കുകയും;

മേല്പടി മഹോത്സവം ആ വിധം കൊണ്ടാടിയിരിക്കുന്ന സംഗതി നമ്മുടെ ഇൻഡ്രാസാമ്രാജ്യത്തിലെ പ്രേമത്തോടുകൂടിയ നമ്മുടെ സർവ്വ പ്രജകളേയും നാം നേരിട്ടു അറിയിക്കുകയും നമ്മുടെ ഗവണ്ണർമാരേയും ലഫ്റ്റ്നന്റർ ഗവണ്ണർമാരേയും നമ്മുടെ മറുദ്വൈതസ്ഥന്മാരേയും നമ്മുടെ സംരക്ഷണത്തിൻകീഴിലുള്ള നാട്ടുരാജാക്കന്മാരേയും, പ്രഭുക്കന്മാരേയും, സ്ഥാനികളേയും, നമ്മുടെ ഇൻഡ്രാസാമ്രാജ്യത്തിലെ എല്ലാ പ്രവിശ്യകളിലുമുള്ള പ്രതിനിധികളേയും നമ്മുടെ സന്നിധിയിൽ വരുത്തുകയും ചെയ്യണമെന്നു നാം ആഗ്രഹിക്കുകയും ഇച്ഛിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുവെന്നു നമ്മുടെ വാഴ്ചയുടെ പ്രഥമ സംവത്സരമായ ക്രിസ്താബ്ദം ൧൯൧൧-മാച്ച് ൨൨-ാംനത്തെ നമ്മുടെ രാജകീയവിളംബരത്താൽ നാം അറിയിച്ചിരിക്കയാലും;

നാം ഇപ്പോൾ ആ സംഗതി നമ്മുടെ രാജകീയവിളംബരത്താൽ അറിയിക്കുകയും നമ്മുടെ എല്ലാ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർക്കും ഇപ്പോൾ ദില്ലിയിൽ യോഗംകൂടിയിരിക്കുന്ന എല്ലാ നാട്ടുരാജാക്കന്മാർക്കും, പ്രഭുക്കന്മാർക്കും, നാനാ ജനങ്ങൾക്കും നാം രാജാവിന്റേയും ചക്രവർത്തിയുടേയും നിലയിൽ മംഗളം ആശംസിക്കുകയും നമ്മുടെ ഇൻഡ്രാമഹാരാജ്യത്തെ നാം ഗൗരവമായ വാത്സല്യത്തോടുകൂടി ആദരിച്ചു വരുന്നു എന്നും അതിന്റെ ക്ഷേമാഭിവൃദ്ധി നമ്മുടെ നിരന്തരമായ ചിന്തയ്ക്കു ഇപ്പോൾ വിഷയമായി ഭവിക്കുന്നു എന്നും മേലാൽ എന്നും അങ്ങനെ ഭവിക്കുമെന്നും അവരെ ഉറപ്പായി അറിയിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

നമ്മുടെ വാഴ്ചയുടെ ൨-ാം സംവത്സരമായ ൧൯൧൧ ഡിസംബർ ൧൨-ാം ദില്ലിരാജസഭയിൽ വെച്ചു നൽകപ്പെട്ടത്"

ചക്രവർത്തിമഹാരാജാവു ദില്ലിയിൽ രണ്ടുമൂന്നുദിവസംകൂടി താമസിച്ചു. അപ്പോൾ നാട്ടുരാജാക്കന്മാർ തിരുമനസ്സിലെ മുഖംകാണിക്കുകയും തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു അവരെ അനുഗ്രഹിക്കുകയും അവർക്കു ബഹുമതികൾ നൽകുകയും ചെയ്തു. പിന്നീടു സേനാപരിശോധനകൾ നടത്തി ഭടന്മാർക്കു വിജയക്കൊടികളും കീർത്തിമുദ്രകളും സമ്മാനിച്ചു. അതിന്റെ ശേഷം അവിടുന്നു നേപ്പാളരാജ്യത്തേയ്ക്കു എഴുന്നള്ളി. പട്ടമഹാഷി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു മദ്ധ്യഇൻഡ്രായിലുള്ള പുരാതന രാജസ്ഥാനങ്ങൾ കാണുന്നതിനായും പുറപ്പെട്ടു.

പന്ത്രണ്ടാം അദ്ധ്യായം.

ഉപസംഹാരം.

ജാജു ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ബാല്യത്തിൽതന്നെ ഓട്ടം, ചാട്ടം, കുതിരസ്സുവാരി, നായട്ടു മുതലായ വ്യായാമങ്ങളിൽ വിരതനായിരുന്നു. ഏതാനും ദിവസങ്ങളായി ഭാരമേറിയ കൃത്യങ്ങളിൽ അവിടുന്ന് ഏല്പിട്ടിരിക്കുകയായിരുന്നുവല്ലോ. അതുകൂടിയെന്നു വിശ്രമം ലഭിക്കുന്നതിനായിട്ടാണ് ഹിമവൽ പാർപ്പത്തിൽ ഉള്ള വനങ്ങളിൽ മൃഗയാചിനോദാത്മം അവിടുന്ന് എഴുന്നള്ളിയത്. കുട്ടുവാ, കരടി, മാൻ, കാട്ടുപോത്തു മുതലായ വന്യമൃഗങ്ങളെ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു വേട്ടയാടി വിനോദിച്ചു. അനന്തരം നേപ്പാളരാജാവിന്റെ അതിഥി സപ്തകരിച്ചിട്ടു അവിടെ നിന്നും കല്ക്കത്തായ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു. വഴിമദ്ധ്യത്തിൽവെച്ചു പട്ടമഹിഷിയെ കാണുകയും രണ്ടുപേരും ഒരുമിച്ചു കല്ക്കത്തായ്ക്കുവന്നെത്തുകയും ചെയ്തു.

കല്ക്കത്തായിൽവെച്ചു വൈസ്രായി ഹാർഡിംഗ് പ്രഭു ചക്രവർത്തി മഹാരാജാവിനേയും പട്ടമഹിഷിയേയും സൽക്കരിച്ചു. ഒരു വോഷയായുടാ അവിടെ വെച്ചുണ്ടായി. കൽക്കത്താപട്ടണത്തിലുള്ള പൗരന്മാർ ചേന്നു തിരുമനസ്സിലേക്കു ഒരു മംഗളപത്രം സമർപ്പിച്ചതിന്നു അവിടുന്ന് ഉചിതമായ മറുപടികൊടുത്തു പ്രഭാവർഗ്ഗത്തെ കൃതജ്ഞരാക്കിത്തീർത്തു. തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു കൽക്കത്തായിൽ എഴുന്നള്ളിക്കാത്ത ദിവസങ്ങളിൽ അവിടുത്തേയും പട്ടമഹിഷിയുടേയും വിനോദത്തിനായി ഓരോ ഏല്പാടുകൾ ചെയ്തിരുന്നു. ചക്രവർത്തി മഹാരാജാവും രാജ്ഞിയും ആ വിനോദങ്ങൾ എല്ലാം കണ്ടു ഏറ്റവും സന്തോഷിച്ചു. കൽക്കത്തായിലുള്ള പ്രധാന സ്ഥാപനങ്ങൾ സന്ദർശിച്ചതിൽ പിന്നെ രാജദമ്പതിമാർ ബാംബെയിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു.

ബാംബേ പട്ടണത്തിൽ ചക്രവർത്തിമഹാരാജാവിനേയും രാജ്ഞിയേയും സൽക്കരിക്കുവാൻ ചെയ്തിരുന്ന ഒരുക്കങ്ങൾ അവസ്തംഗീ

യമത്ര. ബാംബേ നഗരവാസികൾ കടൽതീരത്തു വെച്ചു ഒരു മംഗളപത്രം തിരുമനസ്സിലേക്കും മഹാരാജാവിനേയും അയച്ചു സമർപ്പിച്ചു. അതിനു അവിടുന്ന് പ്രസ്താവിച്ച മറുപടി തിരുമനസ്സിലെ മഹാമനസ്സുതയേയും പ്രജാവാത്സല്യത്തേയും സ്പഷ്ടമാക്കുന്നു. തങ്ങളുടെ സന്ദർശനം ഇൻഡ്രാമഹാരാജ്യത്തിന്റെ ഭാവിയായ ശ്രേയസ്സിന്നു കാരണമായിത്തീരുന്നതാണെന്നും ഇൻഡ്രാജാരുടെ സകല ഐശ്വര്യത്തേയും വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനായി തങ്ങളേയും പിൻഗാമികളേയും സഹായിക്കുന്നതിനു ദൈവത്തോടു പ്രാർത്ഥിക്കുന്നുവെന്നും അയച്ചിരുന്ന ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സിലെ മറുപടിയുടെ സാരം.

പ്രധാന ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർക്കും നാട്ടുകാരിൽ പലർക്കും ബാഹുമാനസ്മരകങ്ങളായ ബിരുദകൾ നൽകിയതിനുശേഷം ചക്രവർത്തി മഹാരാജാവു പത്മീസഭേതം മൗർത്ഥ-ജനവരിമാസം ൧൭-ാം-നു ഇൻഡ്രയിൽ നിന്നു തിരിച്ചു പോകുന്നതിനായി കപ്പൽ കയറി. ആ മാസം ൩൧-ാം-നു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു കയറിയിരുന്ന “മെഡീന” കപ്പൽ യാത്രാദൗരസ്ഥതകൾ കൂടാതെ “പോട്ട്സ്കത്ത” തുറമുഖത്തു ചെന്നു ചേർന്നു. മഹാരാജാവിനെ എത്തിക്കൽക്കുന്നതിനായി അവിടെ രാജമാതാവായ അലക്ഷസാബ്ദാരാജ്ഞിയും തിരുമനസ്സിലെ പുത്രനായ വെയിൽസ് രാജകുമാരനും പുത്രിയായ വിക്ടോറിയ രാജകുമാരിയും ഹാജരായിരുന്നു. അവിടുന്ന് ബന്ധുമിത്രങ്ങളെ കണ്ടു സന്തോഷിച്ചുകൊണ്ടു ഗ്ലാസ്കോട്ടുംകൂടി ലണ്ടൻ പട്ടണത്തിലേക്കു ഴുന്നെത്തി. തങ്ങളുടെ മഹാരാജാവു ശരീരസൗഖ്യത്തോടുകൂടി തിരിച്ചെത്തിയതു കണ്ടപ്പോൾ ലണ്ടൻ നഗരവാസികൾക്കുണ്ടായ സന്തോഷം സീമാതീതമായിരുന്നു.

ഇൻഡ്രായിൽ ഏഴുനൂറ്റാണ്ടി ഡർബാർ കൂടണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചതു ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സിലേയ്ക്കു ഈ നാട്ടുകാരോടുള്ള വാത്സല്യം നിമിത്തമാണെന്നു ചരഞ്ഞുവല്ലോ. ഇംഗ്ലണ്ടിലെ മഹാരാജാക്കന്മാർ ഇതിനുമുമ്പു ഇൻഡ്രായിൽ എഴുന്നള്ളിയിട്ടില്ല. ചക്രവർത്തി മഹാരാജാവിന്റെ ഈ യാത്രകൊണ്ടു ഇൻഡ്രാക്കാൽ ഇംഗ്ലീഷ് മേൽ

ക്കോയ്മയോടുള്ള ഭക്തിയും സ്നേഹവും അധികമായിത്തീർന്നു. ഇൻഡ്രാമഹാരാജ്യത്തിനു അഭ്യുത്ഥമായ ശ്രേയസ്സും ലഭിച്ചു.

* * * * *

ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു രാജ്യകാര്യങ്ങളെ അതിശ്രദ്ധയോടുകൂടി നിർവ്വഹിച്ചു സുഖമായി പാത്രുചരുന്നു. അവിടുത്തെ ബുദ്ധിസാമർത്ഥ്യവും ഹൃദയവിശാലതയും അപാരമായ കാരുണ്യവും സുപ്രസിദ്ധമാണു. പട്ടമഹിഷി തിരുമനസ്സിലെ സ്വഭാവഗുണങ്ങളും നമ്മുടെ അനുഭവമോടെ അർഹിയുണ്ടു. മഹാരാജ്യത്തിന്റെ വിനയവും, ജനങ്ങളോടുള്ള സമഭാവനയും, അതൃപ്തന്മാരുടെ നേർക്കുള്ള കരുണയും, സ്രീലോകാഭിപ്രയലിയിലുള്ള അസക്തിയും മാതൃകാപാഠങ്ങളായിത്തീർന്നിട്ടുണ്ട്. ഭാഗ്യവാദാനിധികളായ അവർ സന്താനസമ്പത്തോടുകൂടി ജനങ്ങളുടെ ഭക്തിവാത്സല്യാദികൾ കണ്ടറിഞ്ഞു കൃതകൃത്യമായി വസിക്കുന്നു.

തിരുമനസ്സിലെ രാജ്യഭാരം അറുങ്ങിയിട്ടു അപ്പം കാലമേ അയിട്ടുള്ളു. അതിനിടയ്ക്കു വിശാലമായ ബ്രിട്ടീഷു സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ സകലഭാഗങ്ങളിലുമുള്ള പ്രജകൾക്കു അനേക ഗുണങ്ങൾ സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇൻഡ്രാക്കാരായ നമുക്കു ലഭിച്ചിട്ടുള്ള ഗുണങ്ങൾ അസംഖ്യങ്ങളാകുന്നു. നമ്മുടെ എല്ലാ അഭ്യുദയങ്ങളും ബ്രിട്ടീഷുകോയ്മയെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു. ബ്രിട്ടീഷുസാമ്രാജ്യത്തിൽ സൂര്യൻ ഓടിക്കൂടി അസ്തമിക്കയില്ലെന്നു പറഞ്ഞുപോരുന്നുണ്ടല്ലോ. സാക്ഷാൽ ആ സൂര്യനെപ്പോലെ തേജസിധയും പ്രതാപവാനും ആയ നമ്മുടെ ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു പുതുമിത്രകളത്രാദികളോടുകൂടി ചിംകാലം സുഖിച്ചിരുന്നു ഭൂലോകവാസികളെ പരിപാലിക്കുവാൻ ജഗന്നിന്ദാതാവായ ദൈവം പ്രസാദിക്കുമാറാകട്ടെ.

പ്ര.നർമപരമാണ്ടു ആനസ്സ് മാസത്തിൽ ബ്രിട്ടീഷുകാർ യൂറോപ്പിലെ പ്രധാന രാജ്യങ്ങളിൽ ഒന്നായ ജർമ്മനിയുമായി ഒരു മോദാനുമാത്തിൽ ഏല്പിട്ടു. ജർമ്മനിയിലെ ചക്രവർത്തി ഏതാനും നീതിരഹിതങ്ങളായ പ്രവൃത്തികൾ ചെയ്തയാലാണ് ബ്രിട്ടീഷുകാർ യൂറോപ്പിൽ ചേർന്നതു്. യൂറോപ്പിലെ പ്രധാനരാജ്യങ്ങൾ മിക്കതും ബ്രിട്ടീഷുകാരുടെ പാർശ്വവർത്തികളാണ്. ജർമ്മൻകാരുടെ കർശനമായ കൈതവ

പ്രവൃത്തികൾകൊണ്ടു, സൈന്യങ്ങൾക്കു വളരെ കഷ്ടതകൾ നേരിടാനിടയുണ്ടു്. യൂറോപ്പുഖണ്ഡം മുഴുവനും അറബിമിഷത്തിൽ കീഴടക്കാമെന്നുവെച്ചു അതിനായി തുനിഞ്ഞ ജർമ്മൻ ചക്രവർത്തിയുടെ സാഹസം സ്വരാജ്യത്തിന്നു തന്നെ ശാശ്വതമായ നാശത്തെ വരുത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ബ്രിട്ടീഷുകാരും അവരുടെ ബന്ധുക്കളും നാർത്തോറും വിജയങ്ങൾ നേടുന്നു. ബ്രിട്ടീഷു അധിപത്യത്തിൻകീഴുള്ള സകല രാജ്യക്കാരും പല പ്രകാരത്തിലുള്ള സഹായങ്ങൾ മേൽക്കോയ്മക്കു നല്കുന്നു. നമ്മുടെ മാതൃഭൂമിയായ ഇന്ത്യയും അക്കാലത്തിൽ സ്തുത്യർഹമായ നിലയെ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു. നമ്മുടെ ചക്രവർത്തിയുടെ വിജയത്തിനായി ഈ നാട്ടുകാർ ചെറുകകണ്ണേറു ന ഈശ്വരനെ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു. ആ വിജയം ക്ഷിപ്രസാദ്ധ്യവും സുസ്ഥിരവുമാണെന്നുള്ളതിന്നു സംശയമില്ല. നമ്മുടെ ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു വിജയലക്ഷ്യയുടെ പ്രസാദത്തോടുകൂടി ചിരകാലം വിളങ്ങുമാറാകട്ടെ!

MANACAUD, P. NARAYANA PILLAY.

Book seller, Publisher, Commission & News Agent

TRIVANDRUM.

ചില പാഠപുസ്തകങ്ങൾ.

(1916-17)

	രൂ.	പ.	കാ
1. തിരുവിതാംകൂർ പ്രാഥമിക ഭൂമിശാസ്ത്രം കെ. പാമുപള്ളി (എം. എ)	0	4	0
2. ഷെട്ട കഥകൾ	0	4	0
3. നീതികഥകൾ	0	4	0
4. ബാലബോധനം	0	4	0
5. നമ്മുടെ ചക്രവർത്തി	0	4	8
6. കഥാകൗമുദി	0	6	0
7. ടി (നോട്ടോട്ടകുടിയത്ത്)	0	7	0
8. പട്ടമഞ്ജരി - 5-ാം ഭാഗം	0	6	0
9. ടി (നോട്ടോട്ടകുടിയത്ത്)	0	8	0
10. സുവർണ്ണകങ്കണം	0	7	0
11. ശ്രീരാമൻ	0	9	0
12. കവലായേശ്വരീയം	0	10	0
13. മോഹനയാത്രയുള്ളത്	0	6	0
14. കലാവതി	0	5	0
15. നേതാൽജിവിപ്രഭാഷർ	0	14	0
16. റാബിൻസൺക്രൂസൊ	0	6	0
17. ശ്രീമൂലംതിരുനാൾ	0	10	0
18. പട്ടമഞ്ജരി 7-ാം ഭാഗം	0	10	0
19. ടി (നോട്ടോട്ടകുടിയത്ത്)	0	12	0
20. അഭിനയപ്പാട്ടുകൾ	0	4	0
21. കൃഷ്ണഗാഥാ നിരൂപണം	0	12	0
22. ഗോപാലകൃഷ്ണഗോപലേ	0	10	0
23. രംഗശങ്കരകാവ്യം	0	4	8
24. ഭൂവിവരണസിലാന്തസംഗ്രഹം	0	18	0
25. ഇന്ദ്രധന്വതിവൈചാഴ്സിക്രമം	0	5	0

എലി. മൻററസ്കൂളിലേക്ക് അവശ്യമുള്ള മേൽക്കാണിച്ച ചില പുസ്തകങ്ങൾക്ക് പുറമെ; മെസേഴ്സ് ലാങ്മാൻസ്ത്രീൻ കമ്പനി ക്ഷാത്രം വക പുസ്തകങ്ങളും വിദ്യാലയങ്ങൾ പ്രസിദ്ധീകരണശാലകൾ വക പുസ്തകങ്ങളും ബ്രഹ്മശ്രീ കെ. ചിങ്ങമ്മയ്യർ. എം. എ., എൽ. റി. അറകുളം വക പുസ്തകങ്ങളും എന്റെ പക്കൽ നിന്നും വിലയ്ക്കു കിട്ടുന്നതാകുന്നു. എന്ന്, മണക്കാട്ട് പി. നാരായണപിള്ള.

തിരുവനന്തപുരം.